

**Дамок
за горадам:
парады
пакупнікам
СТАР. 4**

**Сямейная
газета**

**Як сэканоміць
на кнігах**

**Ідзі
для вясновых
вандроук**

ЦЫТАТА ДНЯ

**Пётр МІКЛАШЭВІЧ,
старшыня
Канстытуцыйнага суда:**

«Вельмі важна, каб маладыя грамадзяне краіны разумелі, што разам з правамі і свабодамі, якімі яны пачынаюць карыстацца, яны таксама павінны адказна выконваць і канстытуцыйныя абавязкі. Гэта паняцце мае на ўвазе пад сабой належныя і неабходныя паводзіны кожнага грамадзяніна ў інтарэсах усяго грамадства».

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 8°	
Віцебск	+ 5°	
Гомель	+ 7°	
Гродна	+ 6°	
Магілёў	+ 5°	
Мінск	+ 6°	

Курсы замежных валют,
устаноўленыя НБ РБ з 16.03.2017 г.

Долар ЗША		1,9152 ▲
Еўра		2,0357 ▼
Рас. руб.		0,0324
Укр. грыўня		0,0712 ▲

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

16

САКАВІКА 2017 г.

ЧАЦВЕР

№ 50 (28414)

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

ВЯЛІКІЯ СПРАВЫ МАЛОЙ АВІАЦЫІ

Фота БЕЛТА.

У авіятараў агракамбіната «Зара» Магілёўскага раёна з прыходам цяпла работы хапае — яны з паветра падкормліваюць азімыя. Апрацаваць у гаспадарцы належыць больш за чатыры тысячы гектараў. У сельгасавіятараў вясной дзень распісаны па хвілінах і абедаць даводзіцца на хаду. Якраз абед і ёсць той момант, калі можна застаць лётчыка (у гэтым выпадку — камандзіра самалёта Аляксандра БЕЛЬЧЫКА) на зямлі.

■ Занятасць

САІСКАЛЬНІКАМ — ПРАПАНОВЫ, НАЙМАЛЬНІКАМ — КАМПЕНСАЦЫЯ

Як забяспечыць работай усіх?

Гэта пытанне застаецца адным з самых актуальных. З пачатку года ў службы занятасці па садзейнічанне ў працаўладкаванні звярнуліся больш за 37 тысяч беларусаў. 30 тысяч з іх пастаўлены на ўлік у якасці беспрацоўных. Пры гэтым колькасць вакансій на пачатак сакавіка — каля 40 тысяч, што амаль у паўтара раза больш, чым год таму. Амаль 49 працэнтаў свабодных месцаў — па рабочых прафесіях.

Неабходны вопыт ёсць

Трэба адзначыць, што за год напружанасць на рынку працы знізілася: калі ў сакавіку 2016-га на адну вакансію прыпадала 1,8 беспрацоўнага, то цяпер — 1,1. Магчымасць умоўнага працаўладкавання вырасла з 56 да 94 працэнтаў. А ў Гродзенскай, Магілёўскай абласцях і Мінску прапаноў ад наймальнікаў больш, чым афіцыйна зарэгістраваных незанятых грамадзян.

Міністэрства працы і сацыяльнай абароны працягвае рэалізоўваць меры актыўнай палітыкі занятасці. За студзень-люты на пастаянную работу былі ўладкаваны 19 тысяч чалавек (у тым ліку 15 тысяч беспрацоўных). 1,2 тысячы беларусаў накіравалі на курсы прафесійнай перападрыхтоўкі (на 34 працэнты мінулага года). У аплатных грамадскіх работах прынялі ўдзел амаль 11 тысяч чалавек.

У міністэрстве запэўніваюць: службы занятасці маюць неабходны вопыт і магчымасці аказаць якасныя паслугі тым, хто хоча пра-

цаўладкавацца ці атрымаць новую запатрабаваную спецыяльнасць.

Нагадаем, што летась на новыя месцы былі ўладкаваны 71,4 тысячы чалавек (пры задачы ў 50 тысяч). Мэта на гэты год — стварыць мінімум 70 тысяч новых працоўных месцаў.

Дапамога ўразлівым катэгорыям

У Мінску памер фінансавання на мерапрыемствы па садзейнічанні занятасці на гэты год павялічаны ў 1,2 разы — да 4,3 мільёна рублёў. Плануецца, што сталічныя органы па працы дапамогуць знайсці работу 13 тысячам гараджан.

Працягнецца таксама маніторынг сацыяльна-працоўнай сферы. Будуць рэгуляваць прыцягненне кадраў з-за мяжы, прымаць меры па папярэджанні вызвалення работнікаў і выхаду іх на біржу, па інтэграцыі ў эканоміку гараджан з нізкай канкурэнтаздольнасцю і матывацыяй да працы.

Прадугледжаны і новыя напрамкі дзейнасці. Напрыклад, будзе арганізавана навучанне маці, якія гадуюць дзяцей да трох гадоў. Най-

мальнікам збіраюцца кампенсаваць выдаткі на перападрыхтоўку спецыялістаў, што знаходзяцца пад пагрозай звальнення, маюць доўгі (больш за год) перапынак у працы. Каб дапамагчы набыць практычны вопыт тым, хто доўга не працаваў у сувязі з доглядам дзіцяці да трох гадоў ці дзіцяці-інваліда да 18 гадоў, прадпрыемствы будуць часткова пакрываць расходы на выплату заробкаў для такой катэгорыі.

Цяпер у Мінску адкрыта амаль 9 тысяч вакансій. Сярод рабочых прафесій самыя запатрабаваныя — прадавец (207 прапаноў) і мантажнік будаўнічых канструкцый (195). Попытам у сталічных наймальнікаў карыстаюцца таксама кіроўцы аўтамабіляў, кухары, прыбіральшчыкі памяшканняў, бетоншчыкі. Калі казаць пра спецыялістаў і служачых, то рынку працы найбольш не хапае медыцынскіх сясцёр (703 вакансіі), урачоў (429) і інжынераў-праграмістаў (353).

Вакансіі — у сельскай гаспадарцы і гандлі

А якую работу могуць прапанаваць у рэгіёнах?

У нас раён сельгасгаспадарчы, таму і большасць вакансій адпаведнага профілю: пачынаючы ад спецыялістаў і заканчваючы апэратарамі машынага даення, жывёлаводамі, — расказвае **начальнік упраўлення па працы, занятасці і сацабароне Драгічынскага рай-**

выканкама Таццяна МАСЮК. — Уладкоўваем таксама прадаўцамі ў гандлёвыя пункты райспажыўтаварыства, урачамі.

Летась у Драгічынскім раёне было створана 118 новых працоўных месцаў. Большасць — у сферы гандлю і паслуг.

У Навагрудскім раёне рынак працы арыентаваны на рабочыя прафесіі. У мясцовай службе занятасці адзначаюць, што асноўны попыт фарміруе сфера матэрыяльнай вытворчасці: сельская, лясная і рыбная гаспадарка, прамысловасць. Такая сітуацыя застаецца ўстойлівай на працягу шэрагу гадоў. Пры гэтым свабодныя месцы на прадпрыемствах і гаспадарках не заўсёды адпавядаюць узроўню адукацыі, прафесійным навыкам і пажаданням грамадзян. З тых жыхароў раёна, што звярнуліся ў студзень-лютым, работу ўдалося падабраць 78 працэнтам.

На месцах актыўна ідзе перанавучанне грамадзян па запатрабаваных прафесіях. Так, у Бярозаўскім раёне летась на курсы накіравалі 59 чалавек. 64 працэнты з іх прайшлі адукацыю па заяўках наймальнікаў з гарантыяй працаўладкавання. Пераважна рыхтуюць па рабочых прафесіях: апэратар кацельнай, электрагазаваршчык, машыніст-качагар, кіроўца пагрузчыка, цырульнік.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.
(Працяг тэмы на стар. 3)

ISSN 1990 - 763X

9 771990 763008

ДЫЯЛОГ І ШМАТВЕКТАРНАСЦЬ

Беларусь застаецца вернай найлепшым традыцыям дыпламатыі

Учора кіраўнік краіны Аляксандр Лукашэнка правёў дзве міжнародныя сустрэчы. Па тэматыцы перагавораў першую з іх можна аднесці да знешнепалітычнага кірунку, другую — да знешнеэканамічнага.

Рэзервы ёсць

Візіт віцэ-прэм'ера, міністра замежных і еўрапейскіх спраў Каралеўства Бельгія спадара Дзідзье Рэйндэрсэ ў Мінск сведчыць, перш за ўсё, пра новую старонку ў беларуска-бельгійскіх адносінах. Нягледзячы на тое, што гэтая краіна займае дастаткова высокае месца сярод нашых гандлёвых партнёраў, адносіны ў палітычнай сферы развіваліся да гэтага часу не вельмі інтэнсіўна. Праўда, бельгійскі бок пазітыўна ацаніў унёсак Мінска ў працэс урэгулявання расійска-ўкраінскага канфлікту.

Бельгія займае асаблівае месца ў Еўрасаюзе: менавіта ў Бруселі размяшчаецца штаб-кватэра Еўрапейскай камісіі, Еўрапарламент праводзіць свае пленарныя пасяджэнні ў Страсбургу і Бруселі. Эканамічны і сацыяльны камітэт — кансультацыйны орган Еўрасаюза — збіраецца раз на месяц таксама менавіта ў бельгійскай сталіцы... У нейкім сэнсе можна назваць гэту заходне-еўрапейскую краіну сэрцам еўрапейскай інтэграцыі.

Натуральна, што асобным блокам падчас сустрэчы выступіла тэма інтэграцыі ў рэгіёне. Прэзідэнт выказаўся: Беларусь выступае за захаванне Еўрасаюза, свет павінен заставацца шматпалярным.

— Апошнім часам катэгарычна выказваецца за захаванне Еўрасаюза. Чаму? Таму што я за шматпалярны свет. І Еўрасаюз — гэта якраз адзін з наймагутнейшых полюсаў — поруч з Кітаем, Злучанымі Штатамі Амерыкі. Еўрапейскі саюз — гэта магучая апора для планеты. Калі яна знікне, быць бядзе. Чаго б гэта ні каштавала, Еўрапейскі саюз трэба захаваць. Чым больш апор, тым устойлівейшая сістэма. Таму я прыхільнік Еўрапейскага саюза. Але я праціўнік двойных стандартаў, на якія часам хварэе Еўрапейскі саюз. Я хацеў бы, каб Еўрапейскі саюз адпавядаў тым дэкларацыям, якія ён прапануе ўсюму свету.

Гэты візіт, па словах Прэзідэнта, знакавы і ад яго вельмі многае залежыць.

— Вы заўсёды ў нашай асобе будзеце бачыць краіну, якая будзе працаваць на аб'яднанне, на стабільнасць у Еўропе, — гарантаваў Прэзідэнт. — Мы і ў цяжкія часы вам праблем не стваралі,

мы і ў будучыні ніколі гэтых праблем вам ствараць не будзем. Мы хочам з вамі супрацоўнічаць. Давайце пачынаць з тых сфер, якія вам выгадныя, і пачынаць з таго, што вы можаце ў сілу сваіх прынцыпаў.

Прэзідэнт параіў бельгійскаму палітыку ўважліва паглядзець на Беларусь: тут выконваюцца і правы чалавека, і дэмакратычныя прынцыпы, і парадак, і бяспека людзей.

— Мы, як і вы, не без недахопаў. Трэба размаўляць, трэба быць бліжэй адно да аднаго. Калі ў вас ёсць добры вопыт, трэба прапанаваць і перадаваць яго. Мы гатовы вучыцца. Але, прашу вас, майце на ўвазе адно, для нас святое — суверэнітэт і незалежнасць.

Размова ішла і пра гандлёва-эканамічныя адносіны дзвюх дзяржаў.

Прэзідэнт расказаў намесніку прэм'ер-міністра Бельгіі, што ўжо многія гады Беларусь супрацоўнічае з адной бельгійскай кампаніяй у галіне вырашчвання льну. У той жа час хацелася б, каб супрацоўніцтва, у прыватнасці інвестыцыйнае, было больш інтэнсіўным. Час паказаў, што Беларусь — надзейны партнёр, які ніколі нікога не падводзіў. З Бельгіяй жа ў нас зараз ёсць шмат рэзерваў для росту — час іх выкарыстоўваць.

— Не скажу, што мы пакутуем ад недахопу інвестыцый, — заўважыў Прэзідэнт. — Але мы хацелі б, каб побач з інвестыцыямі з Расіі, Кітая, іншых рэспублік былі бельгійскія інвестыцыі. Мы хочам дыверсіфікаваць сваю інвестыцыйную дзейнасць. Калі ў вас ёсць такое жаданне, мы будзем гэтаму садзейнічаць.

Дзідзье Рэйндэрсэ падзякаваў Прэзідэнту за цёплы прыём. Віцэ-прэм'ер пагадзіўся, што шэраг бельгійскіх кампаній сапраўды паспяхова супрацоўнічаюць з беларускімі, галоўным чынам у сферы сельскай гаспадаркі. Па яго словах, яны гатовы нарошчваць сваю прысутнасць тут. Асабліва ён адзначыў цікавасць удзелу ў працэсах прыватызацыі, якія намячаюцца ў Беларусі.

Што да палітычных працэсаў, то госьць звярнуў увагу: Беларусь усё часцей становіцца знакавым удзельнікам буйных міжнародных працэсаў. Цяпер, па яго словах, Бельгія бачыць Беларусь як дзяржаву, якая садзейнічае дыялогу. Гэта, падкрэсліў Дзідзье Рэйндэрсэ, нельга не вітаць.

Яшчэ адзін пазітыўны момант, які абазначыў бельгійскі віцэ-прэм'ер, — ужо ў канцы наступнага месяца плануецца адкрыццё прамога авіярэйса, які злучыць Мінск і Брусель.

І дзяржава, і прыватнікі

Кіраўнік дзяржавы ўчора сустрэўся з дэлегацыяй Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця, якую ўзначаліў Філіп Бенет, першы віцэ-прэзідэнт банка.

У верасні мінулага года была зацверджана новая чатырохгадовая Стратэгія ЕБРР для Беларусі на 2016—2019 гады, якая не прадугледжвае ніякіх абмежаванняў. Дагэтуль за перыяд з 1992 па 2016 год аб'ём фінансавых рэсурсаў ЕБРР у нашай краіне склаў амаль два мільярды долараў.

У мінулае стратэгіі выкарыстоўваюцца так званы калібраваны падыход, які абмяжоўваў супрацоўніцтва з дзяржаўным сектарам. У адпаведнасці з нядаўна зацверджанай новай Стратэгіяй банк у сваёй дзейнасці канцэнтруецца на двух асноўных кірунках: павышэнні канкурэнтаздольнасці рэальнага сектара эканомікі і павышэнні ўстойлівасці і якасці паслуг дзяржаўнай інфраструктуры.

— Наша традыцыйная сустрэча ўжо ўвайшла ў практыку, — адзначыў кіраўнік краіны. — Гэта добрая традыцыя, мне здаецца, яна скіравана ў далёкую будучыню. Вынікі нашай сумеснай працы я б вызначыў як істотныя. Беларусь як паўнапраўны член Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця заўсёды выступала супраць непатрэбных бар'ераў, асаблівых падыходаў, іншых фактараў, якія стрымліваюць нашу супрацоўніцтва і ўзаемаразуменне. Такую платформу мы, у прынцыпе, сёння маем.

Аляксандр Лукашэнка засяродзіў увагу на тым, што тыя немалыя сродкі, якія прыцягнуты з ЕБРР у нашу краіну за 20 гадоў плённага супрацоўніцтва, былі задзейнічаны ў самых перспектывных і ўжо сёння паспяхоўных праектах, такіх, як вытворчасць электрапаляздоў «Штадлер» у Фаніпалі і дрэвапрацоўчае прадпрыемства «Кронаспан».

— Мяркую, што ў рамках сённяшняй стратэгіі, спадар Бенет, мы больш шырока ўзаемадзейнічаем у сферы дзяржаўнага сектара, які, я ўпэўнены, дасць добрыя вынікі і адкрые новыя перспектывы, — сказаў кіраўнік краіны. Ён прапанаваў абмеркаваць не толькі далейшыя шляхі супрацоўніцтва, але і насцярожваючыя фактары, калі такія ёсць.

Філіп Бенет падкрэсліў, што ў ЕБРР поўнасцю задаволены ўзроўнем супрацоўніцтва з урадам Беларусі і прыватным сектарам краіны.

Надзея ЮШКЕВІЧ.
yushkevich@zviazda.by

У Мінск прыбыла дэлегацыя ПА АБСЕ

Крысцін Мутанен, старшыня Парламенцкай асамблеі Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе, прыляцела ў Нацыянальны аэрапорт і амаль адразу ж накіравалася ў Дом урада. У ім адбылася сустрэча кіраўніка ПА АБСЕ з Уладзімірам Андрэйчанкам, старшыняй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі, і віцэ-спікерам Савета Рэспублікі Марыянай Шчоткінай. Галоўная нагода для візіту — правядзенне 26-й сесіі ПА АБСЕ ў ліпені гэтага года ў Мінску.

Уладзімір Андрэйчанка расказаў пра ўжо праведзеную работу: стварэнне і працу арганізацыйнага камітэта, вырашэнне пытанняў фінансавання, вызначэнне месцаў для мерапрыемстваў. А таксама паабяцаў, што Беларусь зробіць усё магчымае, каб усім 700 удзельнікам сесіі было камфортна знаходзіцца ў нашай краіне. У сваю чаргу Крысцін Мутанен выказала ўдзячнасць і задавальненне тым, што падзея мусіць адбыцца менавіта ў Мінску, бо апошнімі гадамі ён стаў пляцоўкай для важных міжнародных перамоў. Па яе словах, ліпеньскае мерапрыемства ўмацуе міжпарламенцкі дыялог. Арганізацыя таксама надае ўвагу ролі жанчын і захаванню іх правоў. Таму старшыня ПА АБСЕ прапанавала ў межах сесіі правесці ланч для прадстаўніц прыгожай паловы чалавецтва.

Вераніка ПУСТАВІТ. pustavit@zviazda.by

Уласны дакумент

Навучэнцы са Слонімскага раёна атрымалі першыя пашпарты ў Палаце прадстаўнікоў

У рамках акцыі «Я — грамадзянін Рэспублікі Беларусь» свае першыя пашпарты атрымалі навучэнцы дзяржаўнага ўстаноў адукацыі Слонімскага раёна Гродзенскай вобласці. Хлопцаў і дзяўчат запрасілі ў Авальную залу Палаты прадстаўнікоў, дзе дакументы ім уручылі дэпутат Ала СОПКАВА і намеснік старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Бяляслаў ПІРШТУК.

— Я абсалютна шчыра скажу, што нам столькі ўвагі ніхто ніколі не ўдзяляў, — адзначыў Бяляслаў Пірштук. — Я добра памятаю, калі атрымаў свой першы пашпарт у 14 гадоў. Гэта было ў школе, у сціплай абстаноўцы. Вядома, нам таксама жадалі дасягнуць поспехаў, але тады мы і марыць не маглі пра тыя ўмовы, якія створаны сёння ў Беларусі для моладзі. Я абсалютна ўпэўнены, што Беларусь моцная талентамі. Нам важна бачыць таленты, падтрымліваць іх і развіваць, таму што беларусы ва ўсе часы трымалі высокую планку ў плане падрыхтоўкі сваіх кадраў.

Уладзіслаў ЛУКАШЭВІЧ. lukashevich@zviazda.by

Шырокі спектр ускладзеных задач

Калектывам арганізацый прадстаўлены новыя кіраўнікі

Прафесіяналізм работнікаў Мазырскага нафтаперапрацоўчага завода стане залогам паспяховай вытворчай дзейнасці прадпрыемства і ў будучыні, заявіла кіраўнік **Адміністрацыі Прэзідэнта Наталля КАЧАНОВА**, прадстаўляючы калектыву прадпрыемства новага генеральнага дырэктара Вітала Паўлава.

Кіраўнік Адміністрацыі нагадала, што галоўная задача, якая стаіць зараз перад калектывам, — гэта мадэрнізацыя вытворчасці, якая дазволіць заводу выйсці на новы тэхналагічны ўзровень. Яна высока ацаніла якасць работы калектыву нафтаперапрацоўчага завода. «Упэўненая таксама, што вы прымеце новага кіраўніка, падставіце яму плячо, каб ён змог з першага дня актыўна ўключыцца ў працу. Тым больш, што фактычна Віталь Паўлаў вярнуўся дадому, на роднае прадпрыемства, якое яму вельмі добра знаёмае», — сказала Наталля Качанова.

Міністэрства працы і сацыяльнай абароны будзе паляпшаць сістэму матэрыяльнага стымулявання работнікаў у Беларусі — такую задачу паставіў перад ведамствам **намеснік прэм'ер-міністра Васіль ЖАРКО**, прадстаўляючы калектыву новага кіраўніка Ірыну Касцевіч.

Спектр ускладзеных на Мінпрацы і сацабароны задач шырокі. «Неабходны ініцыятывы па ўдасканаленні функцыянавання рынку працы, сістэмы матэрыяльнага стымулявання работнікаў, разняволення дзелавой актыўнасці», — адзначыў Васіль Жарко. Калектыву міністэрства разам з новым кіраўніком трэба будзе прадоўжыць работу ў пенсійнай сферы, а таксама ў частцы ўкаранення найбольш рацыянальных форм сацыяльнага абслугоўвання грамадзян.

Дасягнуць канкрэтных мэт

Урад гатовы вывучыць прапановы губернатараў па працаўладкаванні ўсіх беспрацоўных да 1 мая

Аб гэтым ішла размова на чарговым пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў пад старшынствам прэм'ер-міністра Андрэя Кабякова, паведамілі ў прэс-службе ўрада.

Разгледжаны вынікі работы галін і рэгіёнаў па выкананні параметраў сацыяльна-эканамічнага развіцця ў студзені-лютым 2017 года, чаканыя вынікі ў І квартале і меры па аднаўленні эканамічнага росту.

Як адзначыў Андрэй Кабякоў, ёсць шэраг пытанняў, у тым ліку і арганізацыйнага характару, якія патрабуюць разгляду і прыняцця рашэнняў. Кіраўнік урада звярнуў увагу на якасць прагназавання. «Кожная лічба павінна быць падлічана, абгрунтавана і гарантавана. За памылкі неабходна неслі адказнасць», — адзначыў прэм'ер-міністр.

Асабліва ўвага ў час пасяджэння была ўдзелена стварэнню рабочых месцаў і працаўладкаванню беспрацоўных. «На нарадзе 9 сакавіка кіраўніком дзяржавы ўраду і губернатарам пастаўлена канкрэтная задача па працаўладкаванні ўсіх, хто можа і хоча працаваць, да 1 мая. Прашу губернатараў далажыць, як разгорнута гэтая работа на месцах, калі патрабуюцца рашэнні ўрада — прапанаўце. Рабочыя месцы павінны быць створаны там, дзе ёсць рэальная патрэбнасць на рынку працы ў канкрэтных раёнах і населеных пунктах», — рэзюмаваў Андрэй Кабякоў.

Прэм'ер-міністр таксама звярнуў увагу, што ў бліжэйшы час пачынаюцца веснавыя палявыя работы. Паводле яго слоў, прадугледжанае фінансаванне дае магчымасць правесці паспяўную кампанію ў штатным рэжыме.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

У Японіі патрабуюць адстаўкі міністра абароны

Тамомі Інада апынулася ў цэнтры скандала вакол куплі арганізацыяй з нацыяналістычным ухілам зямлі пад прыватную школу па цане ў сем разоў ніжэй за рыначную.

У прыватнасці, міністра абвінавачваюць у тым, што яна аказвала юрыдычныя паслугі арганізацыі з нацыяналістычным ухілам «Марытама гакуэн» і нават выступала яе прадстаўніком у судзе. Тады Інада яшчэ не была палітыкам, а працавала адвакатам. Міністр абароны Японіі не змагла ўпэўнена абвергнуць гэтую інфармацыю, прызнаўшыся, што не памятае, ці выступала яна калі-небудзь адвакатам у «Марытама гакуэн».

Прычынай скандалу стаў участак плошчай 8770 кв. м у мястэчку Таёнака ў прэфектуры Осака, на якім «Ма-

рытама гакуэн» у красавіку гэтага года збіралася адкрыць прыватную пачатковую школу. Яго ацэнаны кошт складае прыкладна 956 млн іен (\$8,37 мільёна долараў), аднак арганізацыя набыла зямлю ў сем разоў танней — усяго за 134 млн іен (\$1,18 млн).

У скандале аказаўся замешаны і прэм'ер-міністр Японіі Сіндза Абэ, паколькі яго жонка Акіэ Абэ павінна была стаць ганаровым дырэктарам новай школы, але потым адмовілася. Сам кіраўнік японскага ўрада катэгарычна адмаўляе якую-небудзь сувязь з «Марытама гакуэн».

У Шатландыі ёсць другая спроба

Врэхі багаты для Вялікабрытаніі вялізнымі рызыкамі. Імкненне Шатландыі да незалежнасці можа прывесці да расколу ўсяго Злучанага Каралеўства, лічыць Ёхен Бухштайнер з FAZ.

Газета Frankfurter Allgemeine Zeitung апублікавала каментарый свайго карэспандэнта ў Лондане Ёхена Бухштайнера, прысвечаны магчымому ўплыву Врэхі на цэласнасць Злучанага Каралеўства:

«Апасенні праціўнікаў выхаду Вялікабрытаніі з Еўрасаюза пацвердзіліся. Урад у Эдынбургу выкарыстоўвае будучы пачатак працэдуры Врэхі ў якасці падставы, каб яшчэ раз правесці сярод

шатландцаў рэфэрэндум аб незалежнасці. Раскол Злучанага Каралеўства, які стаў магчымым цяпер, быў бы высокай цаной за развітанне з ЕС і неабавязкова — адзінай», піша газета.

Расія — лідар па колькасці зняволеных сярод 45 краін Еўропы

У расійскіх турмах у 2015 годзе знаходзілася 642 тысячы чалавек, сведчаць звесткі, апублікаваныя 14 сакавіка Саветам Еўропы. Больш за чвэрць з іх адбывалі тэрмін за забойствы.

Згодна з дакладам, падрыхтаваным для арганізацыі экспертамі Лазанскага ўніверсітэта на аснове даследавання пенітэнцыярных сістэм у 45 краінах, на 1 верасня 2015 года на 100 тысяч жыхароў Расіі прыпадала 439 зняволеных. На другім месцы па гэтым паказчыку апынулася Літва (278 зняволеных на 100 тысяч жыхароў), на трэцім — Грузія (275 зняволеных на 100 тысяч жыхароў). Для параўнання ў Германіі на кожную 100 тысяч насельніцтва прыпадае ўсяго 77 вязняў.

У цэлым па Еўропе аўтары даклада адзначылі тэндэнцыю да зніжэння колькасці зняволеных. У 2015 годзе іх колькасць склала 1,4 мільёна чалавек — на 6,8% менш, чым годам раней.

■ Па сутнасці справы

РЭЗЕРВЫ ШУКАЕМ РАЗАМ

Нашы ўласныя карэспандэнты — аб выкананні на месцах рашэнняў нарады ў Прэзідэнта па актуальных пытаннях

За год на Гомельшчыне знайшлі працу каля дваццаці тысяч чалавек. Сёння варыянтаў працаўладкавання ў рэгіёне больш, чым афіцыйна беспрацоўных. На 6900 вакансій прэтэндуець сем тысяч саіскальнікаў. Такім чынам, кожны беспрацоўны тэарэтычна можа знайсці, дзе зарабляць грошы. Іншая справа, што жаданні не заўсёды супадаюць з прадстаўленымі магчымасцямі. Як шукаць і знаходзіць кампраміс, хто можа ўсё ж быць вызвалены ад уплаты збору на фінансаванне дзяржаўных выдаткаў, якім чынам дэпутаты розных узроўняў могуць дапамагчы ў рашэнні жыццёва важных пытанняў людзей. Пра гэта гутарым з дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь ад Гомельскай сельскай выбарчай акругі №37 Алай НАВУМЧЫК.

— Ала Аляксандраўна, якія катэгорыі грамадзян варта, на ваш погляд, вызваліць ад збору згодна з Дэкрэтам №3?

— У нас ёсць вялікая колькасць людзей, якія займаюцца ўласнай дапаможнай гаспадаркай, забяспечваюць сваю сям'ю сельгаспрадуктамі, а лішкі рэалізуюць на мясцовых рынках. Аднак яны не адносяцца да катэгорыі тых, хто вядзе ўласную дапаможную гаспадарку, бо іх частка зямлі аформлены пад пабудову і абслугоўванне жыллага дома, а не для вядзення ўласнай гаспадаркі. Вось такая заканадаўчая асаблівасць. Дарэчы, Камітэт па дзяржаўным настаявае на тым, што мы павінны захаваць менавіта такі статус падобных зямельных участкаў. Катэгорыя грамадзян, пра якую ідзе размова, вядома, актыўна ўдзельнічае ў працоўным працэсе і прыносіць карысць не толькі сваёй сям'і, але і грамадству ўвогуле. Таму, лічу, іх трэба вызваліць ад уплаты збору. Тут, мне здаецца, трэба ўдасканаліць адміністрацыйныя працэдуры па змяненні рэгламентуючых дакументаў. Дарэчы, людзей такіх дастаткова многа. Сітуацыя асабліва актуальная для раёнаў, якія спецыялізуюцца на вытворчасці агародніны ў закрытым грунце, кветак, ягад у сур'ёзных маштабах. Гэту катэгорыю грамадзян мы проста абавязаны адстаяць на ўсіх узроўнях. Таксама вызваліць ад уплаты збору трэба катэгорыю жанчын, якія сёння з'яўляюцца хатнімі гаспадынямі і даглядаюць дзяцей ва ўзросце да 7 гадоў. У грамадстве вядзецца дыскусія — магчыма, узрост дзяцей трэба павялічыць да 10 гадоў. Нават язык не паварываецца, каб сказаць, што гэта дармаеды. На мой погляд, трэба даць магчымасць матулям спакойна даглядаць дзетак у выпадку, калі тата матэрыяльна забяспечвае сям'ю.

— Даволі часта здараецца, калі людзі 50—60 гадоў атрымалі цяжкія захворванні, прайшлі пэўную рэабілітацыю, але маюць вельмі абмежаваныя магчымасці для працаўладкавання. Пры гэтым групу інваліднасці ім не даюць...

— Гэта і ёсць складаная жыццёвая сітуацыя, і тут мы павінны прадумаць сістэму абаронных мер. У тым ліку гэта можа быць стварэнне банка месцаў працы — адносна лёгкай — для такой катэгорыі грамадзян. Калі такіх прыдатных месцаў сапраўды няма, трэба думаць пра тое, як чалавека вызваліць ад уплаты збору.

— Якім чынам дэпутаты розных узроўняў могуць дапамагчы ў працаўладкаванні грамадзян на месцах?

— Цяпер у нашай краіне створана нармальна база вакансій і рынак працы дастаткова празрысты. Асаблівасць Гомельскай сельскай выбарчай акругі, якую я прадстаўляю, у тым, што тут многа буйных сельгасарганізацый. Многія кіраўнікі з задавальненнем прымаюць на працу сезонных работнікаў. Акрамя таго, існуюць пэўныя, няхай і невялікія, бюджэты ў сельскіх і раённых саветах. На вёсцы актыўна займаюцца добраўпарадкаваннем. Можна прыцягваць да правядзення работ людзей, якія сёння маюць цяжасці з працаўладкаваннем. На мой погляд, нядрэнная форма за-

нятасці — арганізацыя збораў другой сыравіны. На гэтым рынку існуе многа камерцыйных арганізацый, якія купляюць па больш высокіх, чым дзяржаўныя, коштах шклабой, макулатуру, металалом. Таму тут у нас ёсць рэзервы. Дэпутаты рэспубліканскага ўзроўню павінны думаць пра стратэгію пашырэння рынку працы і пра стварэнне новых высокаэфектыўных рабочых месцаў з укараненнем інавацый. Трэба прыцягваць зацікаўленага інвестара, трэба развіваць ІТ-сферу. Сёння адбываецца змяненне структуры нашай эканомікі ад матэрыялаёмкай, энергаёмкай, працазатратнай да больш эфектыўнай. Усе развітыя краіны свету сыходзяць ужо ў шосты тэхналагічны ўклад, а мы пакуль застаёмся на чацвёртым. Сёння існуе вельмі многа рэзерваў для павышэння эфектыўнасці традыцыйных вытворчасцяў, але ж трэба думаць і пра стварэнне абсалютна новых. І гэта — стратэгічная задача. Мы часта гаворым пра празмерную колькасць на рынку працы эканамістаў і юрыстаў. Не раз вяслае размова і пра стварэнне пры вышэйшых навучальных установах бізнес-інкубатораў. У іх выпускнікі маглі апрабаваць свае веды і набыць першапачатковыя навыкі вядзення бізнесу. Тут патрэбны крок дзяржавы насустрач. Магчыма, гэта можа быць выдзяленне пэўных пазыч тым ВНУ, якія будуць ствараць такія рэальныя бізнес-інкубатары.

— Як сумясціць рынак прапанаваных вакансій з рынкам прэтэндэнтаў на пэўныя працоўныя месцы?

— Пэўныя перакосы ў нас ёсць. Калі мы кажам пра структуру рынку працы, то дзяржава можа яго нейкім чынам рэгуляваць толькі ў доўгатэрміновай вызначанай перспектыве. Разам з тым адкрыты рынак працы і стварэнне канкурэнцыі дае магчымасць прадпрыемствам знаходзіць самага кваліфікаванага спецыяліста. Сёння, пры нашым узроўні развіцця аграрнага сектара складана знайсці не толькі галоўнага агранома ці заатэхніка, але і аператара машынага даення. Важна адладзіць сістэму стымулявання школьнікаў для паступлення ў ВНУ сельгасгаспадарчага профіля. Другі варыянт — самі вырошчываць такія кадры, зыходзячы з тых працоўных рэсурсаў, якія ёсць. Тут важна спалучэнне макраэканамічнага дзяржаўнага рэгулявання і работы канкрэтных прадпрыемстваў.

У Свіслацкім райвыканкаме большасць зваротаў грамадзян па вызваленні ад уплаты збору ўжо разгледжана

«Да разгляду спраў прыцягнуты розныя службы, — паведаміў намеснік старшыні Свіслацкага райвыканкама Іван ВАРАНЕЦ. — У склад спецыяльнай камісіі ўваходзяць і зямельныя службы, і медыкі, і фінансісты, і падатковыя органы, і прадстаўнікі ўнутраных спраў, і медыкі, і старшыні сельскіх Саветаў. Сумесная работа накіравана на тое, каб даць аб'ектыўную ацэнку кожнай канкрэтнай сітуацыі».

Іван Варанец адзначыў, што зараз заяў паступае значна менш, асноўны наплыв назіраўся ў лютым, калі спецыяльныя камісіі збіраліся па два разы на тыдзень. Цяпер такой неабходнасці не ўзнікае, пасяджэнні праводзіцца згодна з паступленнем заяў. Спісы заяўнікаў удакладнены. Не ўсе грамадзяне вызваляюцца ад уплаты збору на фінансаванне дзяржрасходаў згодна з Дэкрэтам №3. Ёсць і такія, хто зabraў свае звароты яшчэ да разгляду іх на камісіі.

«Просьбы большасці заяўнікаў камісія задаволіла і вызваліла іх ад уплаты збору. Сюды трапілі такія выпадкі, як напрыклад, хвароба, догляд састарэлых ці хворых, альбо калі да працоўнага тэрміну не хапае некалькі дзён, і іншыя выпадкі, — адзначыў Іван Варанец. — Разам з тым трэба падштурхнуць і тых, хто не хоча працаваць».

У гэтым кірунку ёсць пэўны рух, значылі ў райвыканкаме. Колькасць зваротаў у службу занятасці павялічылася. «Мы трымаем на кантролі гэту сітуацыю, — паведаміў Варанец, — працоўныя месцы ёсць у сельгаскааператывах, сацыяльнай сферы».

Па словах намесніка старшыні райвыканкама, мясцовыя ўлады пастаянна інфармуюць насельніцтва аб вакансіях. У першую чаргу працу прапануюць тым, хто апынуўся ў цяжкім жыццёвым становішчы і падаў зварот з просьбай аб вызваленні ад уплаты збору.

У райвыканкаме ўдакладнілі, што чакаюць канкрэтных рашэнняў па дапрацоўцы дэкрэта. Важна, каб многія моманты, якія былі разгледжаны камісіямі на месцах, атрымалі адлюстраванне ў новым дакуменце, зазначыў Іван Варанец.

У Шумілінскім раёне робяць усё магчымае, каб растлумачыць людзям нюансы Дэкрэта №3 «Аб пярэджанні сацыяльнага ўтрыманства». Мясцовая ўлада ў большасці выпадкаў пайшла насустрач людзям пры разглядзе зваротаў аб вызваленні ад платы адпаведнага збору. А як жа інакш, калі насамрэч чалавек з сур'ёзных прычын не мог працаваць. Тым, хто мае ў гэтым патрэбу, дапамагаюць. Калі неабходна — і прафесію атрымаць.

— Безумоўна, вядзём работу па рэалізацыі дэкрэта. Наша галоўная задача — як мага больш людзей уладкаваць на працу, а іншых грамадзян стымуляваць перайсці на легальную. Каб усе працавалі сумленна і адкрыта...

У камісію па разглядзе заяў па вызваленні ад выплаты збору звярнуліся больш за 50 чалавек, з якіх 34 звароты былі задаволенымі. Па 19 заявах дадзена адмоўнае заключэнне, паколькі камісія не знайшла ніякіх падстаў для вызвалення, — распавядае намеснік старшыні Шумілінскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Ірына ШАЛАХАВА.

Сярод тых, каго вызвалілі, пераважна пенсіянеры, маладыя людзі, якія не паступілі ў навучальныя ўстановы і не знайшлі працу. Таксама вызвалілі людзей, якія дагледалі хворых сваякоў, але не мелі дакументаў для афармлення апякунства.

Пайшлі насустрач і тым, хто займаецца падсобнай гаспадаркай. Напрыклад, жанчына дапамагае свайму грамадзянскаму мужу, на якога аформлены зямельны ўчастак. Пры гэтым яны разам апрацоўваюць агарод, трымаюць кароў, іншую жывёлу...

Разуменне выклікаюць і людзі, якія доўга хварэлі, але афіцыйна не маюць інваліднасці.

— На сёння працягваецца работа па выкананні Дэкрэта №3. Нам перадалі спісы з падатковай інспекцыі, мы іх прааналізавалі. Цяпер паўторна працем над выключэннем са спісаў грамадзян — у адпаведнасці з новымі патрабаваннямі дэкрэта.

Сёння ў райвыканкаме адбудзецца нарада. Мы ствараем аператыўныя групы з прыцягненнем работнікаў падатковай інспекцыі, органа ўнутраных спраў, дэпутатаў, прадстаўнікоў прафсаюзных арганізацый, членаў райвыканкама, — працягвае суразмоўца.

Яны будуць займацца не толькі выяўленнем тых, хто доўгі час не працаваў, але і ўстанаўленнем прычын — чаму так было. Калі чалавек сапраўды апынуўся ў цяжкай жыццёвай сітуацыі, будзе разглядацца магчымасць аказання дапамогі. І разам з тым трэба вызначаць з грамадзянамі, якія не працавалі і працаваць не збіраюцца.

— Задача, пастаўленая кіраўніцтвам краіны, будзе выконвацца. Гэта не проста. Вакансіі для тых, хто не мае спецыяльнасці, няма. Але ёсць магчымасць таго, што яны дзесьці заменіць пенсіянераў. Сёння раёну патрэбны медыцынскія работнікі, бухгалтары, прадстаўнікі іншых прафесій, — падкрэсліла намеснік старшыні.

Цэнтр занятасці актыўна дапамагае людзям, якія жадаюць вучыцца, атрымаць спецыяльнасці, запатрабаваныя на рынку працы. Афіцыйны ўзровень беспрацоўя на Шуміліншчыне — 0,9%.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.
iost@zviazda.by
Маргарыта УШКЕВІЧ.
margo@zviazda.by
Аляксандр ПУКШАНСКІ.
pukshanski@zviazda.by

■ Падпіска-2017

СУСТРЭНЕМСЯ НА МІНШЧЫНЕ!

Вясна шпарка крочыць па Беларусі, і звяздоўцы таксама выправіліся на заўсёдны шпачыр, каб пабачыцца са сваімі падпісчыкамі. Падчас такіх паездкаў мы з задавальненнем сустракаем з людзьмі, для якіх «Звезда» — больш чым проста адна з газет. Па сутнасці, гэта насамрэч стыль жыцця і погляд на рэчаіснасць. І вельмі прыемна сустрэцца з аднадумцамі, каб пачуць ад іх аб'ектыўную ацэнку нашай работы, даведацца пра мясцовыя навіны, адшукаць цікавыя тэмы і апантаных людзей.

Таму заўтра мы праводзім шэраг сустрэч у цэнтральным рэгіёне краіны — на Міншчыне. **17 сакавіка з 11 да 14 гадзін** Дні падпісчыка газеты «Звезда» адбудуцца на Дзяржынскім, Барысаўскім, Бярэзінскім, Пухавіцкім раённых вузлах паштовай сувязі (РВПС). У гэты ж дзень з **13 да 16 гадзін** мы чакаем вас на Крупскім РВПС. Падчас гэтых сустрэч у вас ёсць цудоўная магчымасць аформіць падпіску на любімую газету і адразу перадаць, што называецца, з рук у рукі купон для ўдзелу ў рэкламнай гульні, каб пасля **выйграць прас альбо пыласос**. Завітайце — варта пабачыцца!

Картка ўдзельніка — падпісчыка «Звезды» на II квартал і I паўгоддзе 2017 года

■ Прозвішча, імя, імя па бацьку

■ Падпіска аформлена і аплачана ў

(адрозненне сувязі)

на II квартал і I паўгоддзе 2017 года

■ Жатні адрас і тэлефон

(абавязкова)

(індэкс)

Удачи ў розыгрышы!

Умовы рэкламнай гульні «Са «Звездой» — усё ў парадку!» чытайце ў нумары 43 газеты «Звезда» ад 3 сакавіка 2017 года.

■ Медыяпрастора

Супрацоўніцтва ў сферы друку

абмеркавалі міністр інфармацыі Беларусі і намеснік міністра замежных спраў Польшчы

Па ініцыятыве польскага боку адбылася сустрэча міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Ліліі Ананіч з намеснікам міністра замежных спраў Рэспублікі Польшчы Марэкам Зюлкоўскім. У ходзе перамоў ішла гаворка аб паглыбленні супрацоўніцтва паміж беларускім і польскім бакамі ў сферы друку. Марэк Зюлкоўскі высока ацаніў удзел выдаўцоў Польшчы ў XXIV Мінскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы і са свайго боку абяцаў цалкам садзейнічаць у арганізацыі нацыянальнай экспазіцыі Рэспублікі Беларусь на Варшаўскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы ў маі 2017 года. У ходзе сустрэчы абодва бакі выказалі зацікаўленасць у арганізацыі працоўных сустрэч і кантактаў у мэтах дзелавага супрацоўніцтва. Адною з цэнтральных тэм удзелу беларусаў у Варшаўскай кніжнай выставе-кірмашы стане тэма 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Таксама ўдзельнікі перамоваў абмяняліся інфармацыяй аб прававой базе ў сферы мас-медыя. Беларускі бок прапанаваў для разгляду пытання аб супрацоўніцтве ў галіне інфармацыі стварэнне платформы на ўрадавым узроўні. Марэк Зюлкоўскі, у сваю чаргу, выказаў зацікаўленасць у распаўсюджванні ў Беларусі польскіх СМІ.

Сяргей ШЫЧКО

■ Прэзентацыя

УЛАДЗІМІР МУЛЯВІН: ПАМЯЦЬ РОДНЫХ І БЛІЗКІХ

Сёння ў галерэі «Лабірынт» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі збяруцца людзі, нераўнадушныя да памяці пра народнага артыста СССР Уладзіміра Мулявіна.

А нагодай сталася прэзентацыя кнігі «Уладзімір Мулявін і Лідзія Кармалюк. Невыказанае... Даследванні, успаміны, публіцыстыка». Аўтарамі выдання з'яўляюцца дачка заснавальніка і шматгадовага кіраўніка «Песняроў» — Марына Мулявіна і музыкантаўца Вольга Брылон.

Кніга пабачыла свет не дужа вялікім накладам і вельмі хутка разышлася з кнігарняў. Таму магчымасць сустрэцца з яе аўтарамі і выдаўцамі — яшчэ і добрая нагода даведацца, ці будзе ў гэтага творчага праекта працяг, ці пабачыць свет перавыданне па-свойму ўнікальнага публіцыстычнага і музыкантаўскага зборніка матэрыялаў самага рознага характару. У галоўным усе аўтары кнігі адзінадушныя — у асобе Уладзіміра Мулявіна і Лідзіі Кармалюк беларускае музычнае мастацтва займела сапраўды таленавітых майстроў сваёй справы. Пра гэта, пэўна, і будзе весціся размова на сённяшняй прэзентацыі.

Сяргей ШЫЧКО.

РОМАВЫЯ БАБЫ

На пачатку сакавіка сяброўка ездзіла да бацькоў у вёску. «Мама зусім развучылася радавацца, — дзеліцца перажываннямі пасля вяртання. — За адзін дзень мы столькі спраў перарабілі. І памідоры пасеялі на расаду, і ў парніку зямлю перакапалі, і бульбу падрыхтавалі для пасадкі. Нават на кірмаш паспелі завітаць па рознае экзатычнае насенне. Здаецца, што яшчэ для шчасця трэба? Але ж маці, замест таго, каб парадавацца, зноў пачала мітусіцца. Маўляў, столькі спраў, столькі спраў!.. І тое яшчэ не зроблена, і гэта. Яе хвалюванне тут жа перадалося і мне. І шчасця ад той расады ды ад насення як і не было. Засталіся незадаволенасць і страх штосьці не паспець».

Пасля размовы з сяброўкай мне чамусьці ўспомнілася леташняя паездка ў Смаленск. Туды на пахаванне дзядзькі з'ехаліся ўсе сваякі. Мы з мужам дабіраліся на цягніку разам з цёткай Жэняй. Апошняя яшчэ не паспела даехаць, а ўжо пачала хвалявацца, як будзе вяртацца назад. Зранку ж прачнулася з першымі пеўнямі, разбудзіла нас за 4 гадзіны да ад'езду цягніка: «Мо, давайце раней выйдзем з дому? Трэба ж гасцінца нейкага сваім пашукаць. Я вось ромавых баб накупляю. Кажуць, што у Смаленску яны вельмі смачныя, такія, як раней пры Саюзе». Цётка Жэня павезла ў Віцебск ажно два пакункі тых баб, «каб усім хапіла». Мы паддаліся ўплыву («як гэта вы з пустымі рукамі вернецеся?») і таксама ўзялі пяць штук. У выніку тыя «бабы» так і ссохлі, бо ніхто з дамашніх іх есці не захацеў.

Да мудраца па параду прыйшоў малады хлапец:

— Мне вельмі падабаецца адна дзяўчына. Але я пакутую цяпер, бо не ведаю, што рабіць: жаніцца ці не?

— Не жаніся.

— Але чаму?!

— Калі б ты і сапраўды хацеў гэтага, не пытаўся б.

Сорамна прызнацца, але яшчэ тры гады таму я таксама ледзь не па кожным пытанні раілася з сяброўкамі:

«Як думаеш, ці выходзіць мне замуж за яго?», «Куды мне паехаць у адпачынак?» Замест таго, каб разабрацца ў сабе, пачынала перакладаць адказнасць за прынятае рашэнне на іншых. Штучна ствараць сваё жаданне чужой галавой. Сябры, вядома, не сквапіліся на парады. Маша раіла паляцець на Маёрку, Віталік — у Парыж... І кожны раз я загаралася чужым жаданнем, чужой марай. Рабіла б, пэўна, так і дагэтуль, калі б не адзін, найбольш блізкі, сябар.

Калі я зноў пакутавала ад сумненняў — ехаць мне ў адпачынак на мора ці не — ён раззлаваўся і сказаў: «Ты ж не любіш штучныя людзей, штучную ежу, касметыку. Дык чаму вядзешся на штучныя жаданні?» І праіў у моманты сумневаў спыніцца, пераклучыць увагу, перачакаць. Дачакацца таго моманту, калі з'явіцца бляск у вачах — во, хачу менавіта гэта. «Прыслухайся да сябе. Бо каб перастаць паддавацца ўплыву, трэба дакладна ведаць, чаго ты хочаш ад сёння, ад заўтра, наогул ад жыцця».

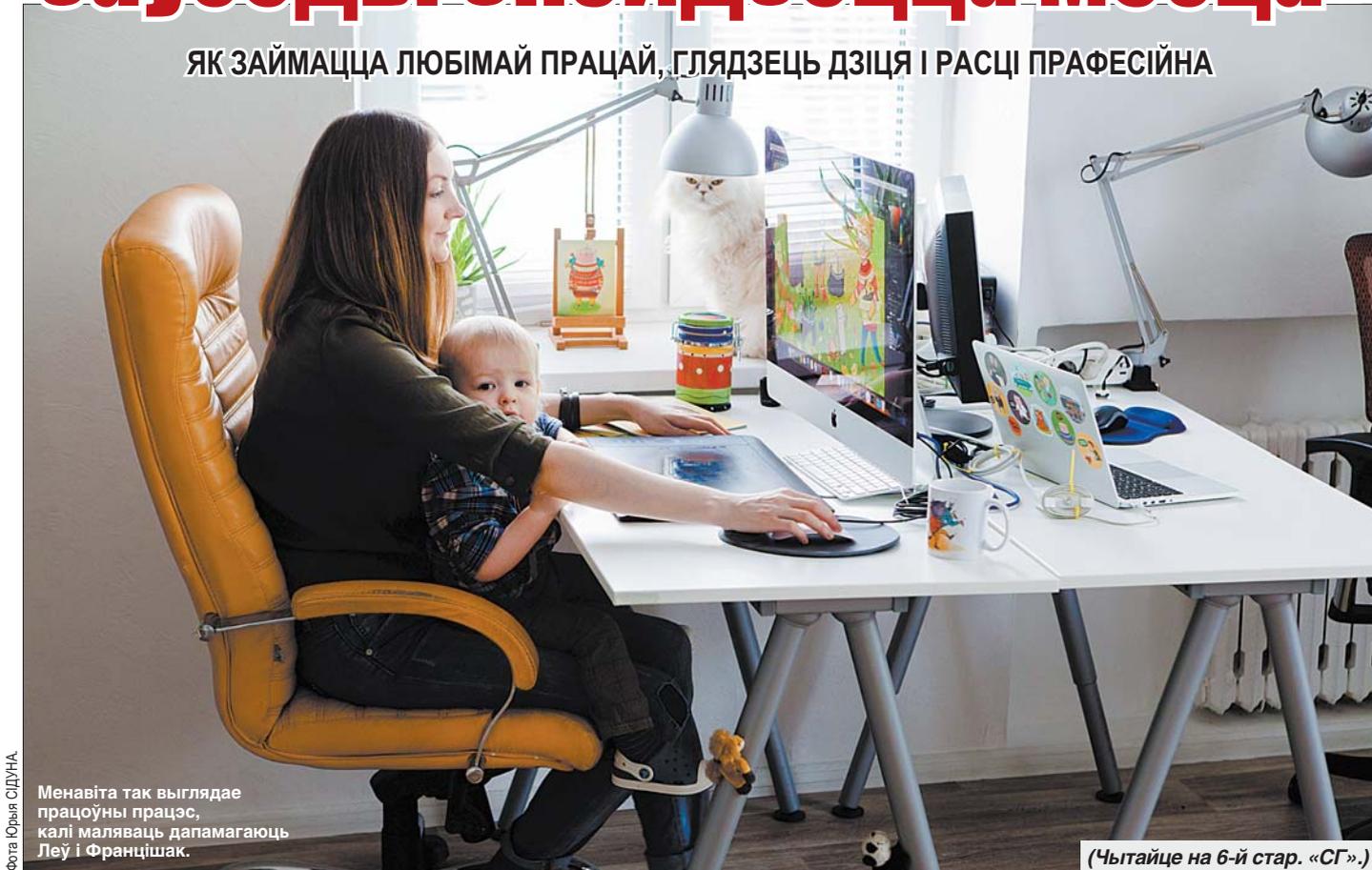
Тры гады таму я ахвяравала свой адпачынак на тое, каб разабрацца ў сабе і сваіх жаданнях. І ніколі не шкадую пра гэта. Пагадзіцеся, лепш прапусціць адзін адпачынак, чым бясконца залежаць ад чужых эмоцый, жаданняў і мар. І так — штучна — пражыць усё жыццё.

Надзея ДРЫНДРОЖЫК.
nadziej@zviazda.by

■ Тыя, хто побач

«Для самага важнага ў жыцці заўсёды знойдзецца месца»

ЯК ЗАЙМАЦА ЛЮБИМАЙ ПРАЦАЙ, ГЛЯДЗЕЦЬ ДЗІЦЯ І РАСЦІ ПРАФЕСІЙНА

Фота Юрыя СІДУНА.

Менавіта так выглядае працоўны працэс, калі маляваць дапамагаюць Леў і Францішак.

(Чытайце на 6-й стар. «СГ».)

■ Развіваемся цікава

УСМЕШЛИВЫЯ ЦУДЫ

Напрыканцы вясны ў сталіцы «ажывуць» казачныя героі

Летась на выставе хэнд-мэйд-герояў з сучасных кніг «Усмешлівыя цуды» набылі другое жыццё Ша-ша з левага чаравіка, незабыўная авечка Адэля... Сёлета, абяцаюць арганізатары, можна будзе пазнаёміцца з Лахнэскай Алены Масла, Снежным чалавекам Эвы Суса і многімі іншымі.

— Мы стараемся прапаноўваць майстрам як мага больш кніг на роднай мове, — кажа адна з арганізатараў выставы **Юлія КУЧЫНСКАЯ**. — Я і сама сёлета буду рабіць беларускамоўнага героя (дастае з сумачкі кніжку Алеся Пісьмянкова «Чаму Вожык не стрыжэцца»). Выбрала менавіта яе, бо, па-першае, мне вершы вельмі спадабаліся. Па-другое, настолькі краналь-

ныя ілюстрацыі. Лапкі і тварык вожыка будуць з пластыку, каркас з дроту і мякенькае цельца. Вельмі хачу падарыць яму такую шубку, якая б здымалася. Адназначна буду рабіць дзве лялькі, бо мой сын вельмі перажывае, калі тое, што я ствараю, не застаецца дома. Так было і з Дзедам Марозам, якога шыла па кнізе «Маленькі Дзед Мароз». Сын не супакоіўся, пакуль

я яму такога ж, маленькага, не зрабіла.

З чаго толькі не робяць майстры кніжных герояў: і з воўны, і з тканіны, і з гліны... Палёт фантазіі, адным словам. І творчы падыход ва ўсім.

— Так адна дзяўчына выбрала летась кнігу казак «Сем ружаў». Ніхто да апошняга моманту не ведаў, па якой казцы майстар зробіць ляльку. А яна

здзівіла: прынесла цэлую самаробную кнігу з лялькай. Апошняя гарталася і адкрыта была на казцы пра чорную ружу. Такое адчуванне, што галоўныя героі, як быццам, выходзілі з гэтых старонак...

Асноўная «фішка «Усмешлівых цудаў» у тым, што лялькі робяцца менавіта па самых сучасных кнігах.

(Заканчэнне на 2-й стар. «СГ».)

Фота Светланы ПІПІНДЫ.

Летась Ша-ша «ажыў» на выставе «Усмешлівыя цуды». Сёлета ж, 18—21 красавіка, у Мінскім тэатры лялек пакажуць спектакль па кнізе Алены Мальчэўскай «Ша-ша з левага чаравіка». Не прапусціце!

УСМЕШЛІВЫЯ ЦУДЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

— Бацькі, як правіла, чытаюць сваім дзецям тое, што ім чыталі ў дзяцінстве. Пра Карлсана, Віні-Пуха... А якасная сучасная літаратура часта сыходзіць з іх поля зроку, — працягвае Юлія. — Наша ж выстава створана ў першую чаргу, каб прыцягнуць увагу менавіта да кніг, якія нядаўна выйшлі ў выдавецтвах. Дзеці і бацькі яшчэ пра іх не ведаюць. Нават спецыялісты часам не ведаюць. Калі ідзеш на кніжны кірмаш, мала можна знайсці прадаўцоў, якія могуць нешта якасна параіць. Мне пашчасціла сустрэць такога прадаўца. І з вельмі многімі чудаўнымі навінкамі я пазнаёмілася толькі дзякуючы яму. На нашай выставе таксама можна будзе зразумець, пра што тая ці іншая кніга. Мы будзем ладзіць экскурсіі для наведвальнікаў, раскажам пра кожнага героя. Будзе таксама магчымасць пагартыць на месцы кожную навінку.

Фота Святланы ПІЛІДЫ.

— А як складваецца лёс усмешлівых цудаў пасля выставы? Калі, напрыклад, дзіцяці спадабаецца нейкі кніжны герой, ці змогуць бацькі яго набыць?

— Вельмі многіх герояў потым набываюць, мы ахвотна дзелімся кантактамі майстроў. Апошнія, дарэчы, вельмі часта дораць свае работы аўтарам кніг, арганізатарам выставы. У нас нават з'явілася ідэя ў будучыні стварыць музей усмешлівых цудаў.

Сёлета выстава «Усмешлівыя цуды» пройдзе 19—20 мая пад адкрытым небам у дварыку БНТУ. Сачыце за раскладам фестывалю «Горад і Кнігі». А творчыя мамы могуць яшчэ паспець далучыцца да праекта і зрабіць сваімі рукамі героя па адной з прапанаваных арганізатарамі кніг (спіс глядзіце на сайце бібліятэкі «ЗаЧытанне» <http://zachtenie.by/spisok-knig-na-ulybchivye-chuda-4>).

— У нас сярод майстроў ёсць некалькі творчых тандэмаў: мама з дачкой, мама з сынам, — усміхаецца Юлія Кучынская. — Мой сын мне не дапамагае рабіць лялькі, але ён заўсёды побач, мы разам чытаем гэтыя кнігі. Ён нешта раіць. З уласнага досведу скажу: гэта вельмі збліжае.

«Бацькі, як правіла, чытаюць сваім дзецям тое, што ім чыталі ў дзяцінстве. Пра Карлсана, Віні-Пуха... А якасная сучасная літаратура часта сыходзіць з іх поля зроку».

Каб дзіця чытала з задавальненнем...

Парады ад Юліі Кучынскай, маці 20-гадовай дачкі і 8-гадовага сына.

1. Штодзень чытаць разам і радавацца

— Самае галоўнае не проста даваць дзіцяці кніжку, а чытаць самому разам з ім. Нават пасля таго, як малы навучыўся рабіць гэта самастойна. І шчыра радавацца. Калі ты не будзеш адчуваць задавальнення ад сумеснага чытання, наўрад ці тваё дзіця палюбіць чытаць.

2. Рабіць сумесныя вылазкі ў бібліятэкі

— Нам з сынам вельмі падабаецца хадзіць у дзіцячую бібліятэку. Там ёсць магчымасць выбраць тыя кнігі, якія спадабаліся, а не тыя, што можа сабе дазволіць фінансава. Тым больш можна памыліцца з выбарам. Калі ж нам вельмі спадабалася нейкая бібліятэчная кніга, то мы ідзем у кнігарню і набываем сабе такую ж. Каб мець магчымасць да яе вяртацца ў любы момант.

3. Перш чым раіць і крытыкаваць, паспрабуйце зразумець

— Калі мая дачка вучылася ў школе, яна разам са сваімі аднакласнікамі захапілася фэнтэзі. На мой погляд, гэта не самая лепшая літаратура, таму я вельмі перажывала. Тым больш, што яна «глытала» выключна кнігі аднаго жанру. Я пачала крытыкаваць яе інтарэсы, падкладаць іншыя, больш карысныя творы. Але ўсё гэта ні да чаго не прыводзіла. Тады я перастала спрачацца ды крытыкаваць і стала чытаць тое, што чытае дачка. Пасля таго, як яна ўбачыла гэта, стала да мяне прыслухоўвацца. Неяк падчас абмеркавання яе ўлюбёных «Белорскіх хронік» я прапанавала дачцэ звярнуць увагу на фантастыку братаў Стругацкіх. Маўляў, пачытай, можа, ты ацэніш розніцу. Калі ідзеш насустрэч і пачынаеш пранікацца інтарэсамі дзіцяці, то ўсё атрымаецца.

Надзея ДРЫНДРОЖЫК. nadzieja@zviazda.by

■ Прэм'ера рубрыкі «Эканомім разам»

На новую рубрыку нас натхніла каляжанка, якая ў віншавальным відэароліку (калі не бачылі, абавязкова паглядзіце на сайце «Звязды») падзякавала малодшай сястры «за ўрокі гаспадарлівасці і эканоміі». «Вось, здаецца, толькі нядаўна атрымала заробак. А грошай ужо няма... Нічога не застаецца, як пазычыць і жыць да наступнага заробку ў

доўг» — з такой сітуацыяй, думаю, хоць раз сутыкаўся кожны з вас. Як навучыцца жыць па сродках? На чым можна эканоміць без урон для здароўя? У новай рубрыцы мы будзем дзяліцца сваім (і чужым) досведам. На розныя тэмы: як эканоміць на прадуктах, адзенні, адпачынку, праездзе... Прапануем пачаць з эканоміі на кнігах.

Хочаш танней — уставай раней,

або Дзе знайсці недарагія кнігі

Некалькі гадоў таму мне захацелася сабраць хатнюю бібліятэку класічнай літаратуры свету. Цяпер выдаўцы займаюцца выданнем такіх кніг неахвотна. Таму выбар прыпаў на букіністычныя крамы і інтэрнэт-аўкцыёны патрыманых кніг. Насамрэч выданні, якія ў савецкі час былі жудасным дэфіцытам, сабраць цяпер не так і складана. Прапаную хапае — былі б грошы. І тут ужо паўстае пытанне: як жа выканаць задачу, выдаткаваўшы найменшую суму?

У букіністычных крамах дзейнічае нацэнка. Калі ж вы вырашылі набыць кнігу «з рук» праз аўкцыён у інтэрнэце, то гэтай нацэнкі там не будзе — колькі прадавец папрасіць, столькі і заплаціце. Аднак, шанцы на ніжэйшы кошт пакупкі ўзрастаюць. Напрыклад, двухтомнік амерыканскага пісьменніка Джэймса Клавэла «Тай-Пэн» (вельмі цікавы раман аб Ганконгу XIX стагоддзя) у букіністычнай краме каштуе 8 рублёў. Пагадзіцеся, усё ж крыху дарагавата. І так супала, што абсалютна такі ж двухтомнік 1993 года выдання нейкі мужчына аддаваў усяго за 3 рублі ў інтэрнэце. Выгада відавочная.

Акрамя таго, букіністычная крама прымае далёка не ўсе кнігі. А толькі тыя, якія карыстаюцца найбольшым попытам. Гэта і зразумела — крама страты несці не павінна. Чаго не скажаш пра інтэрнэт, дзякуючы якому таксама ёсць магчымасць патаргавацца з прадаўцом. Так я набыў сабе зборнік твораў амерыканскага фантаста Роберта Шэклі, заплаціўшы 7 рублёў замест 9, якія прадавец прасіў спачатку. А вось у букіністыцы такі нумар не пройдзе. Так, канешне, і там могуць уцаніць кнігу, якая, на ваш погляд, каштуе неапраўдана дорага. Але для гэтага патрэбны месяц ці два. А за гэты час тавар могуць і набыць. З аднаго боку, я дачакаўся ўцэнкі збору твораў Карэла Чапэка, выдазенага ў 70-х гадах. З 10 рублёў кошт упаў да 7. І ў гэты ж дзень я яго забраў. Аднак з іншага, з-пад носа сплыў збор твораў Генрыка Сянкевіча, які каштаваў 30 рублёў.

Але часта бывае і так, што кніга ў букіністычнай краме каштуе танней, чым у прадаўца праз інтэрнэт. Напрыклад, зборнік гісторыі народаў свету пра прайдзісвета Хаджу Насрэтзіна ў інтэрнэце каштаваў каля 10 рублёў. А ў букіністыцы ён жа стаў у куце паліцы, удвая таннейшы.

Таму лепшая стратэгія будзе такая: спачатку знайсці ўсе магчымыя прапановы, прааналізаваць усе вы-

гады і страты і толькі пасля гэтага прымаць рашэнне.

БАЦЬКАВА НАВУКА

Эканоміць на набыцці кніг мяне навучыў тата. Падчас камандзіровак у Гомель у пачатку 90-х ён прывозіў адтуль зборы твораў Джэка Лондана, Майн Рыда, Жуля Верна, Мікалая Ляскова, Аляксандра Дзюма, Марка Твэна... Гэтыя кнігі друкаваліся ў выдавецтвах Украіны. Імі ў Гомелі гандлявалі па зусім невялікіх цэнах, а вось па дарозе ў Мінск яны прыкметна даражэлі. Досвед 90-х пасля перайшоў і на сучасную эпоху. Толькі цяпер ехаць 4 гадзіны на цягніку ў адзін бок патрэбы няма.

Спрадвечная праблема любога школьніка — набыццё велізарнай колькасці атласаў, рабочых сшыткаў, задачнікаў і г.д. Гэтая даражэца цягне сумарна шмат выдаткаў. Таму яшчэ ў мае школьныя гады тата паказаў

мне дарогу на начны кніжны кірмаш у сталіцы на спарткомплексе «Дынама». Выгада там можа дасягаць прыкладна 25—30 працэнтаў.

Напрыклад, набыты там самавучыцель па англійскай мове мне абышоўся ў 5 новых рублёў. Такі ж у кнігарні побач з домам каштуе ўжо 8. А як вам зборнік твораў Морыса Леблана пра легендарнага злодзея Арсэна Люпэна за 3 рублі 50 капеек супраць аналагічнага за 6 рублёў у вышэйзгаданага кнігарні?

Але галоўны мінус начнога кірмашу ў тым, што ён працуе толькі да сярэдзіны дня ў суботу (з 00:00 да 14:00). Так што давядзецца ўстаць рана ў выхадны, каб туды патрапіць. А звычайныя кнігарні працуюць, як правіла, 6—7 дзён на тыдзень. Не вельмі зручна і тым, хто не мае аўтамабіля: проста да выставы пад'язджаюць толькі два трамвайныя маршруты, якія частымі назваць нельга. Таму да нязручнасцяў дадаюцца і перасадкі. Ды і з іншых гарадоў у сталіцу па пакупкі не аездзішся.

Валярыян ШКЛЕННИК.
shklennik@zviazda.by

Шаноўныя чытачы, далучайцеся: дасылайце парады, падмацаваныя ўласным досведам. Давайце эканоміць разам!

Без аплаты, сэр!

Дарэчы, за папярковыя кнігі зусім неабавязкова плаціць. Імі можна абменьвацца. Для гэтага ў 2001 годзе амерыканскі інтэрнэт-тэхнолаг Рон Хорнбекер заснаваў буккросінг. Гэта сацыяльны рух, блізкі да флэш-мобу. Чалавек, прачытаўшы кнігу, «вызвільняе» (пакідае) яе ў грамадскім месцы для таго, каб яе мог знайсці і прачытаць іншы, зусім выпадковы кнігалюб. Той, у сваю чаргу, павінен паўтарыць гэта ж дзеянне. Для таго, каб «сачыць» за перасоўваннямі кніг, створаны спецыяльныя сайты, праз якія таксама можна ўбачыць, якія новыя кнігі дададзеныя ў «сетцы буккросінгу», дзе яны знаходзяцца на гэты момант і дзе можна знайсці так званыя бяспечныя паліцы. Апошнія — гэта месцы, у якіх за кнігамі сочаць і клапоцяцца пра тое, каб томікі шчасліва трапілі да новых чытачоў. На сёння ў буккросінгу ўдзельнічаюць больш за 1,5 мільёна чалавек па ўсім зямным шары. У нашу ж краіну гэты рух прыйшоў у 2006 годзе, і з таго часу бесперапынна развіваецца. Ну, а некалькі беларускіх буккросераў вырашылі падзяліцца з чытачамі «СГ» сваімі ўражаннямі ад удзелу ў гэтым руху.

Іван Глушак:

— Буккросінг для мяне — адзін са спосабаў здабыць даволі рэдкія асобнікі кніг. Дзякуючы гэтаму руху мая асабістая бібліятэка пастаянна папаўняецца творамі, даўно знятымі з продажу.

Ганна Кавалёва:

— Мне вельмі падабаецца сама ідэя буккросінгу. Але беларусы рэдка аддаюць на «бяспечныя паліцы» нешта вартнае. Часцей за ўсё яны толькі пазбаўляюцца ад непатрэбнай ім літаратуры.

Ілья КАТУСАЎ.

Фота Надзеі БУЖАН.

Начны кніжны кірмаш пачынае працаваць апоўначы. Але большасць кнігалюбаў прыязджае па пакупкі раніцай.

■ Вучыцца не позна

«У ІНТЭРНЭЦЕ ШУКАЮ, ДЗЕ КУПІЦЬ ЛЕКІ»

Як пенсіянеры смартфонаў асвойваюць

«Блютуз ці блютус? А што гэта такое?» У адной руцэ смартфон, у другой — ручка, якой старанна запісваюцца ў канспект новыя словы. Віджэты, Wi-Fi, свайп. На курсе па сучасных гаджэтах, які два гады таму запусцілі ў Мінскім універсітэце трэцяга ўзросту, пенсіянеры вучацца карыстацца скайпам, усталяваць праграмы на планшэты і нават здымаць відэа для YouTube-канала.

Курс «Андроід» — самы папулярны ў пажылых людзей. Настолькі, што месцаў у групках не хапае на ўсіх ахвотных.

— Мы з мужам запісаліся яшчэ ў верасні, але той раз не трапілі. Чакалі да лютага, — расказвае Таццяна Канстанцінаўна.

Летась яна закончыла камп'ютарныя курсы, цяпер вольна асвойвае смартфон. «Ехала ў санаторый, устанавіла на тэлефон WhatsApp: перапісвалася бясплатна. А яшчэ крокамер спампавала. Ведала, колькі кіламетраў накручвала па тэрыторыі са скандынаўскімі палкамі», — дзеліцца пенсіянерка.

Таццяна Канстанцінаўна прызнаецца: унукі даўно казалі, што трэба вучыцца карыстацца смартфонам, каб ісці ў нагу з часам. Дый сувязь цяпер дарагая, а праз інтэрнэт званіць куды больш танна.

За суседняй «партай» — Валянціна. Тэхнар. У тым, каб разабрацца ў функцыях гаджэтаў, для яе, здаецца, няма ніякіх цяжкасцяў. «Мне ўсё гэта надзвычай цікава. Я зразумела, што тэлефон — мой незаменны памочнік па жыцці. Эканоміць кучу часу і грошай».

З дапамогай смартфона Валянціна цяпер пракладае маршруты па горадзе, сочыць за сваёй актыўнасцю (зв'язвае з крокамерам, ці нахадзіла за дзень неабходныя шэсць тысяч крокаў).

— Ці вольна выпісалі мне лекі. Набіраю tabletka.by. Гляджу, у якой аптэцы гэты прэпарат ёсць, дзе танней каштуе, якія ў яго аналагі, — расказвае жанчына.

— А я прыйшоў, каб асвоіць скайп і звязвацца са сваякамі. У мяне родныя ў Іспаніі ёсць, — дзеліцца адзіны мужчына сярод сённяшніх слухачоў і прызнаецца, што ў сучасных тэхналогіях ён — поўны нуль.

Сёння на занятку пенсіянеры разбіраюцца, як падключыцца да сеткі Wi-Fi, перадаць звесткі па Bluetooth і перавесці батарэю ў рэжым энергазберажэння. Апошні пункт усіх асабліва зацікавіў.

— Цёмачка, а ў мяне тут значкі зялёненькія і шэранькія, што гэта значыць?

ДАРЭЧЫ

У гэтым навучальным годзе Мінскі ўніверсітэт трэцяга ўзросту набраў 1073 слухачы. Самыя старэйшыя з іх — ва ўзросце 80+.

Адкрыта 25 вучэбных кірункаў. Сярод новых — чэшская мова, візуальная культура, вусная гісторыя, «Письменны турист», «Сем нот жаночага шчасця» (курс псіхалогіі). Запрацавалі два клубы — падарожнікаў (яго ўдзельнікі ходзяць у музеі, ездзяць у экскурсіі па Беларусі) і дамскі (там жанчыны абмяркоўваюць літаратуру, музыку, збіраюцца ў кавярнях). Самымі папулярнымі вучэбнымі кірункамі, акрамя «Андроід», застаюцца камп'ютарныя курсы і англійская мова. Вялікім попытам карыстаецца таксама ландшафтны дызайн.

Заняткі вядуць валанцёры. Гэта студэнты, працуючыя спецыялісты. Ёсць тыя, хто выкладае ўжо чацвёрты год — з самага пачатку стварэння ўніверсітэта.

— З мінулага года пачалі прыцягваць у валанцёры пажылых людзей, — расказвае куратар вучэбных кірункаў Мінскага ўніверсітэта трэцяга ўзросту **Вольга ШЫШЛО**. — Калі чалавек падаваў заяўку ў якасці слухача і мы бачылі, што ён некалі выкладаў, прапаноўвалі яму паспрабаваць весці курсы. Пенсіянеры спачатку баяліся. Па-першае, даўно не практыкавалі. Па-другое, яны вялі заняткі для моладзі, а не для сваіх аднагодкаў. Але практыка паказала, што групы, дзе выкладалі пажылыя людзі, былі паспяховымі. Некаторыя засталіся ў валанцёрах і на гэты навучальны год.

Універсітэт трэцяга ўзросту, дарэчы, дапамагае пенсіянерам яшчэ і арганізаваць свой вольны час. Два разы на месяц слухачам на электронную пошту прыходзіць рассылка з падборкай мерапрыемстваў, якія могуць іх зацікавіць.

— Адны ўключаны, а другія — не. Цёмачка — гэта валанцёр Арцём Юркевіч, які вядзе курс «Андроід». Хлопец цяпер заканчвае БДУІР, таму тэма выкладання яму добра знаёма. Арцём расказвае пажылым людзям пра ўстройства планшэтаў і тэлефонаў, іх тэхнічныя характарыстыкі (і нават дапамагае пенсіянерам пры пакупцы гаджэтаў), асноўныя элементы кіравання і ўстаноўку праграм.

— Асобныя заняткі па просьбах слухачоў будуць аб тым, як карыстацца вайберам, скайпам, рабіць фатаграфіі. Будзем прахо-

Фота: Алена ПРАЦЕЦКАЯ.

дзіць таксама YouTube: некаторыя хочаць весці свой канал, — дзеліцца планами валанцёр.

«Унукі даўно казалі, што трэба вучыцца карыстацца смартфонам, каб ісці ў нагу з часам.

Дый сувязь цяпер дарагая, а праз інтэрнэт званіць куды больш танна».

Узровень ведаў у студэнтаў розны. Адны толькі што свой першы смартфон набылі, другія даўно ім карыстаюцца, але знаёмы не з усімі функцыямі. Па назіраннях Арцёма, інтэрнэт для пенсіянераў — гэта ў першую чаргу крыніца кулінарных рэцэптаў, парадаў па вырошчванні кветак і сувязь са сваякамі. «Самае вялікае захапленне было, калі яны даведаліся, што ў вайберы можна адпраўляць графіцы», — усміхаецца выкладчык.

Стараста групы Ала Васілеўна ў мінулым інжынер-канструктар. Толькі што выйшла на пенсію. «Інтэрнэт мне патрэбны для самага неабходнага: навіны пачытаць, кіно паглядзець, талончык замовіць, за кватэру заплаціць, — пералічае пенсіянерка. — Калі працавала, не было вольнага часу, каб асвоіць гэта. Цяпер ёсць, трэба развівацца».

— А што такое «сэлфі» ведаеце? — Калі сам сябе фатаграфуеш? Чула. Я камерай часта карыстаюся, але сэлфі не раблю, — смяецца суразмоўніца.

Ала Васілеўна любіць актыўны лад жыцця. Ходзіць у грыбы, штогод за мяжу ездзіць, запісалася на кітайскую гімнастыку «цыгун» у тэрытарыяльны цэнтр. Навучыцца карыстацца інтэрнэтам магла б і дома (унык-праграма гатовы ўсё растлумачыць), але на курсах з аднагодкамі цікавей. Таму ходзіць і па веды, і па душэўныя размовы. Для студэнтаў гэтага ўзросту важныя абодва складнікі.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.
lubneuskaya@vziazda.by

■ Фотаздымак з гісторыяй

ВОСЬ БЫ СУСТРЭЦЦА...

Сёлета нашаму выпуску Шышаўскай сярэдняй школы споўніцца 50 гадоў. У далёкім 1967-м нас было 34 выпускнікі — 20 дзяўчынак і 14 юнакоў. Дзеці, народжаныя ў сярэдзіне XX стагоддзя, скончылі вучобу ў год п'яцідзесяцігоддзя савецкай улады. Тады мы на гэта не вельмі звярталі ўвагу, бо ўсё цікавае ў жыцці было наперадзе. Мо толькі на сачыненні па рускай літаратуры, што пісалі ў выпускным класе, адной з тэм была тэма пра Леніна, яго адлюстраванне ў творах Уладзіміра Маякоўскага і Максіма Горкага...

Няма нашай старой драўлянай двухпавярховай школы, якую ў пачатку мінулага стагоддзя будаваў і мой дзед. Аб чым даведалася намнога пазней у размове са сваёй маці. Дзеці вучацца ў новай школе, каля якой шуміць бярозавы гай, які мы садзілі ў старшых класах. Пэўна, няма і той алеі з акацыі ды горкі, з якой мы коўзаліся на партфелях. І ў школьных класах не замярзае чарніла ў чарніліцах зімовымі халоднымі днямі. Мы ж вучыліся ў другой змену, як пачаткоўцы, а печы палілі да першай змены. Сцюдзёны вечер дзьмуў у вокны, і ў класе было вельмі холадна. Але на гэта мы не звярталі ўвагі, бо верылі: калісьці будзе лепш. З надзеямі на цу-

доўнае заўтра мы ўсе пайшлі ў самастойнае жыццё...

Са школьных гадоў здымкаў захавалася нямнога. Час быў такі, мала фатаграфавалі. У мяне захавалася адзін цікавы здымак з допісам на адвароце, як напамінак аб першым турыстычным паходзе пасля шостага класа за 45 кіламетраў у Оршу. Што ўспамінаецца, калі гляджу на гэты здымак? Адзенне ў «турыстаў» адпавядае часу — у каго што ёсць. Грошай амаль не было ні ў каго. З сабой былі клункі, пэўна, з хлебам, салам, варанымі яйкамі. Частку дарогі ішлі пешшу, спынялі грузавыя машыны, якія маглі нас падвесці.

У горадзе мы пабылі на льянокамбінаце, сыраробным

На зваротным баку пажоўкла фотаздымка напісана дзіцячым почыркам: «Чэрвень. 1963 год. Мы, шэсць вучняў 7 «А» класа, сабраліся ў паход у Оршу. На здымку (злева направа): МАРЧАНКА Уладзімір, АЗАРАНКА Аляксандр, СІЛІВЕСТРАВА Валя, ПАТАПЕНКА Раіса, МІХАЛЁВА Раіса і п'янерважаты дружныя АРЛОЎСКИ Васіль Іосіфавіч. Гэты здымак зроблены каля школы настаўнікам фізікі. Сярод дзяцей няма Ліліі АРЛОЎСКОЙ. Яна пабегла дадому збірацца».

і піваварным заводах, дзе нас частавалі плаўленымі сыркам і ліманадам. Начавалі ў нейкай школе, а вечарам на базэе Дняпра распалілі вогнішча і смажылі сала. Для мяне гэта было першае падарожжа далей чым да райцэн-

ра — горада Горкі. А кіраваў намі п'янерважаты, выпускнік нашай школы — Васіль Арлоўскі, у якога таксама было ўсё жыццё наперадзе. Я ведаю, што ён стаў урачом (гэта была яго мара). Слядам за ім стала ўрачом і яго меншая

сястра Ліля, мая аднакласніца. Жыццё раскідала нас па ўсім Савецкім Саюзе.

Вельмі цікава было б сустрэцца праз 50 гадоў, ус-

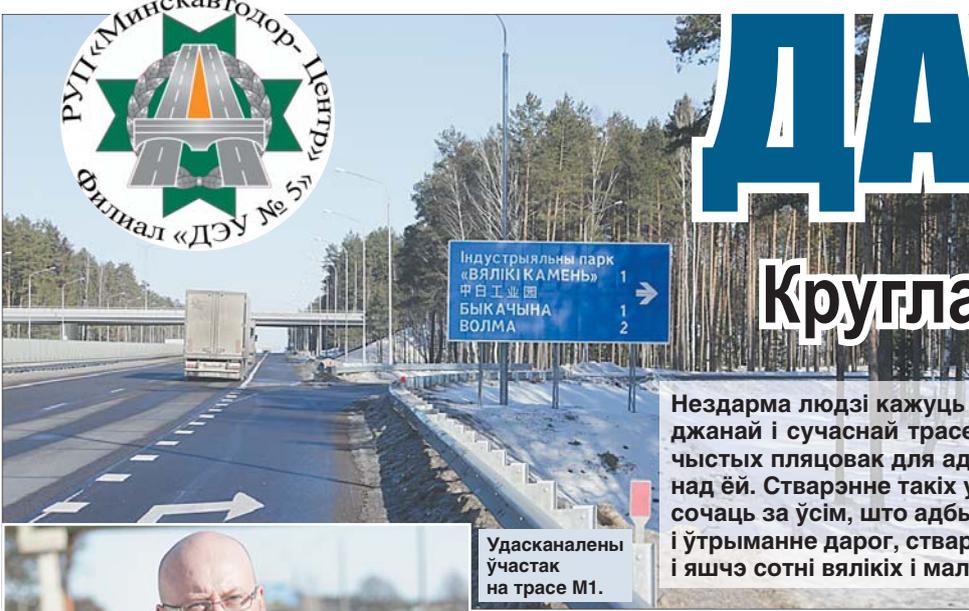
помніць школьныя прыгоды, каб атрымаць добры зарад успамінаў пра юнацтва на наступныя гады жыцця.

Раіса ПАТАПЕНКА.

Шаноўныя чытачы! Конкурс «Фотаздымак з гісторыяй» працягваецца. Мы па-ранейшаму чакаем ад вас цікавых фота з сямейнага альбома. Здымкі (не больш за тры) з невялікай гісторыяй дасылайце з адпаведнай пазнакай на адрас: вуліца Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, г. Мінск або info@vziazda.by. Найлепшага аўтара чакае прыз. Арыгіналы дасланыя фотаздымкаў абавязкова вяртаюцца.

P.S. Неўзабаве пасля таго, як мы аб'явілі пераможцаў конкурсу за мінулы год (і даслалі шчасліўчыкам электрычныя грэлка і фірмовыя звяздоўскія нататнікі), прыйшоў ліст удзячнасці ад нашай пастаяннай чытачкі Валянціны Гудачковай з Жытківа. «Ніколі і не думала пра перамогу ў конкурсе «Фотаздымак з гісторыяй» — і вось такая прыемная нечаканасць. Шчыра дзякую, дарагія звяздоўцы, за падарунак, за ўвагу, за клопат. І пішаце, і дорыце тое, што сапраўды важна. Калі даймае немач ці стома, ці проста холад — пагрэцка не шкодзіць. Таму такая грэлка — рэч незаменная, асабліва для людзей сталага ўзросту. А ў нататнік запішу са свайго, на мой погляд, лепшае. Чым жа магу вам аддзячыць? Адно — даслаць свае немудрагелістыя вершы як віншаванне са святамі... Усім звяздоўцам — здароўя, шчасця, дабрабыту. Будзем жыць, будзем трымацца адно аднаго — і газета і чытачы».

Шчыры дзякуй, шаноўная спадарыня Валянціна, і за вяротную сувязь, і за зямную песеньку з вясновымі вершамі, і, вядома, за тое, што застаецеся вернай «Звяздзе» на працягу многіх гадоў. Вы пішаце: «...Як гляну ў люстэрца — Там сівізна нястрымная, /А думкі маладзенькія/Бягуць няспынныя». Хочацца пажадаць, каб і надалей беглі няспынна Вашы думкі маладзенькія. Дзяліцеся імі з роднай газетай на роднай мове, паказваючы добры прыклад астатнім нашым чытачам.

ДАРОГІ, ЯКІЯ

Кругласутачная дапамога для трасы

Нездарма людзі кажуць «добрая дарога — карацейшы шлях». Падарожжа па зручнай, бяспечнай, дагледжанай і сучаснай трасе не толькі не стамляе, але і прыносіць задавальненне ад азялененых узбочын, чыстых пляцовак для адпачынку, адмыслова выкананых ліхтароў уздоўж дарогі ды пешаходных мастоў над ёй. Стварэнне такіх умоў і асяродку — кругласутачная карпатлівая праца дарожнікаў, якія круглы год сочаць за ўсімі, што адбываецца на аўтамагістралях краіны. Капітальны і бягучы рамонт трас, будаўніцтва і ўтрыманне дарог, стварэнне бяспечных пешаходных пераходаў і пуцэправодаў, упарадкаванне ўзбочын і яшчэ сотні вялікіх і маленькіх штодзённых спраў выконваюць работнікі РУП «Мінскаўтадар-Цэнтр».

Начальнік ДЗУ-5 Сяргей МАКАРЭВІЧ.

Удасканалены ўчастак на трасе М1.

ЛДД №54 абслугоўвае дарогі М3, Р40, Р80 і пад'езд да Азёрнага. Тут таксама працуе праграма, якая дапамагае дарожнікам сачыць за надвор'ем і папярэджаць узнікненне пазаштатных сітуацый. Кругласутачная дзяжураць у змене машыніст-пагрузчык, адказны дзяжурны і чатыры кіроўцы. За 20 хвілін брыгада зможа выехаць у любы пункт на дарозе, каб тэрмінова адрэагаваць на задумкі прыроды.

— ДАІ дапамагае нам, суправаджае нашу тэхніку. У нашых снегаачышчальных машын МАЗ-МАН адвал не толькі спераду, а і з правага боку. І калі дзве машыны рухаюцца па дарозе побач, то яны займаюць шырыню 10,5 метра, а гэта поўнаасцю праезная частка і нават узбочына. Падчас ачысткі трасы ўздымаецца белы вал, і за гэтым снежным пылам машыну практычна не відаць і прыстасаванне таксама. Многія ж кіроўцы стараюцца абагнаць нашу тэхніку якраз па узбочыне і проста налятаюць на бакавы адвал. Ад удару, здараецца, МАЗ-МАН разварочвае, — падзяліўся **Віталій ДЗЭМІН, начальнік ЛДД №54.** — ДАІ не заўжды можа быць побач з намі, і калі здараецца такое ДТЗ, работа спыняецца, дарогу заснежвае далей, а мы чакаем, пакуль прыедзе аўтаінспекцыя, і ўсе ўдзельнікі руху таксама не могуць рухацца.

У рэжыме анлайн і снежным пыле

Зімовая сцюжа, летняя спёка, восенская гразь ці веснавы павадак — ніякія ўмовы надвор'я не перапыняюць працу людзей, адказных за дарогі, а толькі скіроўваюць яе ў сезонным напрамку. Летась на прадпрыемстве скончылі некалькі вялікіх аб'ектаў дарожнага будаўніцтва, і цяпер асноўная частка работ — гэта праектаванне, бягучы рамонт і ўтрыманне шляхоў. Найбольшая нагрузка ў гэтай справе прыходзіцца на дарожна-эксплуатацыйныя ўпраўленні (ДЗУ), у прыватнасці на ДЗУ-5, каля 200 спецыялістаў якога сочаць за станам 575 кіламетраў аўтатрас (даведзеных да 7,5 метра), амаль усе з якіх — першай катэгорыі.

Яны завяваюцца на рэспубліканскіх дарогах М1, М2, М3, а таксама на шляхах Р80, Р40 і Р53. Сярод кіламетраў, падведаных ДЗУ-5, пад'езд да аэрапорта, да Азёрнага ў Астрашыцкім гарадку і Кургана Славы, так што адказнасць за якасць тут павялічаная.

Тры вытворчыя базы ДЗУ-5, асноўная і найстарэйшая з якіх знаходзіцца на дарозе М1 у в. Абчак, змагаюцца з выпрабаваннямі, выкліканымі непагаддзю і патокам машын, магутнасці і колькасць якіх увесць час узрасваюць.

Спецыялісты чатырох лінейна-дарожных дыстанцый (ЛДД) утрымліваюць у надзейным стане і своєчасова «лечаць ці папярэджаюць хваробы» пакрыцця. Кожная дыстанцыя зручна абсталявана не толькі для працы, але і для адпачынку і харчавання. Каля адміністрацыйных будынкаў ЛДД знаходзяцца інтэрнаты для супрацоўнікаў.

У дыспетчарскай ЛДД №53 сочаць, напрыклад, за станам трасы М2. Выява ў рэжыме рэальнага часу (анлайн) перадаецца на экран з шасці дарожных вымяральных станцый (ДВС). Кожны дзве гадзіны паказчыкі стану паверхні дарогі, пункты расы, вільготнасці, тэмпературы, віду ападкаў і іншых параметраў запісваюцца дыспетчарам па зімовым утрыманні. Ён арыентуецца і на гэтую інфармацыю, і на стан дарогі па выяве ў маніторы, і сам можа выехаць на месца, каб упэўніцца ў стане палатна.

Перад будынкам ЛДД №53 з часам будзе ўстаноўлены манумент для ўшанавання памяці дарожнікаў, якія працавалі ў Вялікую Айчынную вайну: будавалі масты, наводзілі пераправы, займаліся дарогамі. Пакуль у абстрактнай кампазіцыі ёсць толькі аснова-падмурак.

Белае, чырвонае, жоўтае

Адказную працу выконваюць і ў іншых падраздзяленнях Мінскаўтадар-Цэнтра. 15 чалавек праектнай групы ствараюць праекты бягучага і капітальнага рамонтна дарогі і мастоў для ўсяго Мінскаўтадар-Цэнтра. Гэта і рамонт картамі, калі з пэўнай плошчы трасы (500—1000 м²) здымаецца ўсё пакрыццё і замяняецца новым, і ўстройства тонкіх слаёў, калі 1—2 кіламетры дарожнага палатна фрэзеруюць і ўкладваюць паверх яго два або адзін слой асфальтабетону, і многае іншае. Пры гэтым, акрамя працы на сябе і для сябе, спецыялісты дапамагаюць і іншым прадпрыемствам.

Рамонтная зона ЛДД №53, в. Жукаў Луг.

— На бягучы рамонт і ўтрыманне дарог выдаткоўваецца, на жаль, не так шмат грошай, і іх не хапае, каб своєчасова выканаць усе працы згодна з нарматывамі, якім павінны адпавядаць трасы першай катэгорыі, — падзяліўся **Сяргей МАКАРЭВІЧ, начальнік ДЗУ-5.** — Каб забяспечыць прыстойны зровень якасці ўтрыманні дарожнага палатна, мы працуем на субпадрадзе ў іншых заказчыкаў. Напрыклад, у мінулым годзе на пятай чарзе будаўніцтва другой кальцавой дарогі мы ставілі знакі (зарабілі на гэтым каля 3 млрд рублёў на старыя грошы), а на дарозе Р23 майстравалі сетку (гэта яшчэ 4 млрд). Усяго летась на баку мы зарабілі амаль 7 млрд, і гэта добрае падспор'е для прадпрыемства.

Пры гэтым шмат грошай у дарожнікаў ідзе на асвятленне трасы М2, бо плата за свет на трасе ўваходзіць у паняцце «ўтрыманне», а штогод гэта каля 7 млрд рублёў на старыя грошы — бадай што ўсё заробленае на баку.

У атэставанай лабараторыі выпрабавваюць фактычна ўсе дарожна-будаўнічыя матэрыялы і рэчывы, якімі карыстаюцца ў працы дарожнікі. Даследуюць на адпаведнасць нарматывам і якасці галід маркі А — белую соль, галід маркі В — чырвоную соль (адходы салігорскага прадпрыемства), пясчана-гравійную сумесь (ПГС), асфальтабетон і бетон, а таксама пластык і фарбы для нанясення разметкі.

— Згодна са стандартам фарбу трэба наносіць на пакрыццё двойчы на год. Мы звычайна робім гэта адзін раз. Выканаць паўсюдна разметку з пластыку надта дорага, лепш аддаць гэтыя грошы на падтрымку дарожнага пакрыцця, — мяркуе начальнік ДЗУ-5. — Да 1 мая нам трэба намаляваць свежую разметку адпаведнага колеру, пафарбаваць агароджы. Дарэчы, жоўтая лінія на дарозе

Металічная вышыванка і бабулі з лясвічкамі

У месцах з высокім хуткасным рэжымам (120 км/г), якіх у краіне становіцца ўсё больш, дарожнікі абавязаны рабіць на шашы пераходы на розных узроўнях з дарогай, каб людзі бяспечна перайшлі трасу над ці пад зямлёй. Таму скарбонка спраў Мінскаўтадар-Цэнтра штогод папаўняецца чарговай канструкцыяй, кожная з якіх абыходзіцца прыкладна ў 7—9 млрд рублёў на старыя грошы. З апошніх здабыткаў падземны тунель на 305-м кіламетры трасы М1 і надземны пешаходны мост на 310-м.

Карыстаючыся выпадкам, карэспандэнты «Звязды» праехаліся з Сяргеем Макаравічам па дарогах, кожны кіламетр якіх з іх патрэбамі і дасягненнямі спецыялісты ўчастку ведаюць на ўласныя вочы і ногі.

Наталля ВЯЛІЧКА, інжынер-лабарант лабараторыі ДЗУ-5 РУП «Мінскаўтадар-Цэнтра».

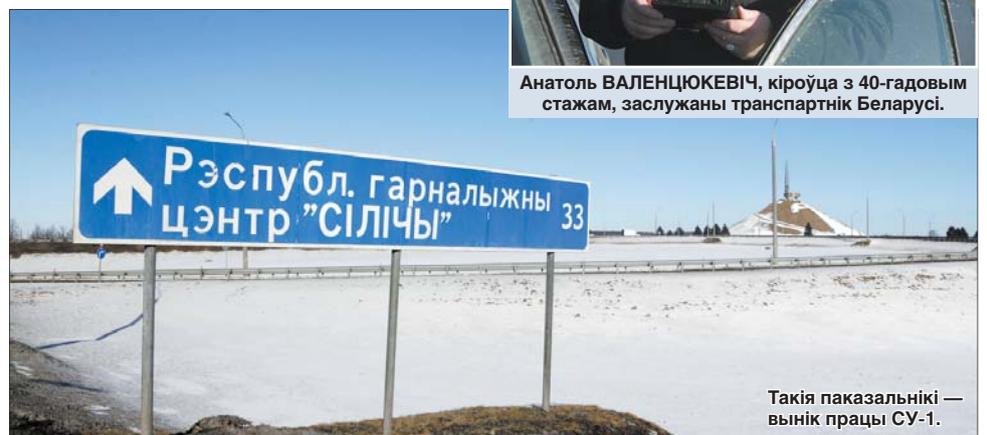
ў ЗША служыць толькі для раздзялення транспартных патокаў. Напрыклад, вы едзеце ў тумане, і калі раптам бачыце яе справа, а не злева, значыць вы едзеце насустрэч патоку. А вось белыя лініі з абодвух бакоў трасы такой упэўненасці не даюць. У айчынным заканадаўстве сказана, што можна карыстацца для разметкі абодвума колерамі, аднак масава жоўты на айчынных шляхах так і не прыжыўся.

Асноўная работы ў лабараторыі — па вясне і ўвосень. Спецыялісты, здараецца, самі выяжджаюць на аб'ект за даследнымі ўзорамі. У астатні час, асабліва ўзімку, супрацоўнікаў залучаюць да дзяжурства на ЛДД.

Перш за ўсё мы наведаль адрамантаваны надземны пешаходны пераход, што непадалёк ад Каралёвага стана на дарозе М2. Яна вядзе з Мінскага аэрапорта ў сталіцу і лічыцца візітнай карткай Беларусі. Каб уразіць гасцей, пярэльную агароджу моста аздобілі беларускім арнаментам нахштальт таго, што робяць на вышыван-

Анатоль ВАЛЕНЦЮКЕВІЧ, кіроўца з 40-гадовым стажам, заслужаны транспартнік Беларусі.

Такія паказальнікі — вынік працы СУ-1.

«Для самага важнага ў жыцці заўсёды знойдзецца месца»

Дом у ілюстратара Воі Кузьміч і дызайнера Юрыя Сідуна па-хатняму цёпла і ўтульна. Заходзіш — і разумееш: тут любяць усмешкі, а яшчэ заўсёды рады новым ідэям і цікавым праектам.

На крэсла каля акна заскоквае кот Францішак — напэўна, каб паслухаць, аб чым будзе ісці размова. Альбо проста паказаць, хто ў доме гаспадар. І пакуль маленькі Леў, сын Воі і Юры, якому нядаўна споўніўся год і пяць месяцаў, з захапленнем збірае мазаіку, мы размаўляем з мастачкай пра тое, як сумяшчаць працу і догляд дзіцяці, а таксама пра натхненне, пошук ідэй і «кубачак гарбаты».

Пра цікавыя праекты і любімых персанажаў

— Воля, як вы сталі ілюстратарам?

— У вёсцы на Палессі, дзе я нарадзілася, не было побач дзіцячага садка. Мама і тата пакідалі мяне пад наглядом бабулі, хата якой праз дарогу ад нашай. Давалі альбом, алоўкі, фарбы, і я зацята малявала, слухаючы радыё. Бывала нават так, што за дзень змалёўвала ўсе аркушы. Дарэчы, цяпер я стала больш ашчаднай да паперы і малюю на ёй толькі тады, калі ідэя ўжо цалкам выспела ў галаве.

Перад тым, як стаць прафесійным ілюстратарам, я вучылася на механіка-матэматычным факультэце БДУ, потым пайшла на другую вышэйшую адукацыю — юрыдычную. Але ўвесь гэты час я паралельна малявала. Крыху пазней зразумела, што менавіта гэты і ёсць мой самы любімы занятак. І вось я працую ілюстратарам ужо больш за дзесяць гадоў.

— Які праект лічыце самым цікавым?

— Я люблю праекты, якія даюць магчымасць навучыцца новым тэхналогіям і падысці на другую ступень для эксперыментаў і адкрываць для мяне новыя тэмы. Але заўжды той праект, які па-добраму баліць, — гэта апошні праект. Таму што ты ў яго загалубляешся з галавой. Вось, напрыклад, адной з апошніх кніг, для якой я рабіла ілюстрацыі, была кніжка пра экалогію для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту. У ёй раскажваецца пра тое, як важна сартаваць смецце і не выкідаць старыя электрапрыборы.

Я вельмі люблю праекты на сацыяльныя, грамадска значныя тэмы. Яны даюць магчымасць праз ілюстрацыі праявіць сваю пазіцыю. Ты разумееш: рэчы, якія робіш, у добрым сэнсе ўплываюць на грамадства.

— Магчыма, тэма экалагічнасці, з якой звязана шмат вашых праектаў, неяк уплывае на асабістае жыццё?

— Па-свойму гэта, вядома ж, праектуецца і на маю сям'ю. Большасць маіх сваякоў жыве на Палессі, і, калі выходзіць прадукцыя з маімі ілюстрацыямі, я заўсёды

Воля Юрыя Сідуна.

Каб паведаміць пра нараджэнне сына, Воля проста дамалявала яго на адной са сваіх ілюстрацый.

паказваю ім. Так, я заўважаю, што яны пачалі больш уважліва ставіцца да навакольнага асяроддзя, збіраюць смецце, не спальваюць нежаспечныя адходы нахштальт пластыку і гумы, як гэта часта бывае ў вёсках. І, нягледзячы на тое, што машына для збору смецця праязджае толькі раз на тыдзень, мае бацькі заўсёды чакаюць яе.

— Ці ёсць у вас самы любімы персанаж з тых, што вы намалявалі? Мабыць, існуе нават ваш прататып?

— Несвядома, але падаецца, што любы творца ў першую чаргу бярэ нейкія рэчы з уласнага досведу. Папершае, так хутчэй, па-другое — гэта эмоцыі, якія ты сам перажываеш. Я вельмі шмат назіраю за людзьмі вакол, нават калі проста стаю недзе ў чарзе. Мне цікавы чалавечыя эмоцыі і яркая знешняя праява. Пасля гэта дадаецца ў ілюстрацыі.

Вельмі часта ў маіх працах з'яўляецца наш кот Франчак. Ёсць нават серыя ілюстрацый «Як прыручыць ільва», якая ўжо разышлася далёка па свеце. Дарэчы, адзін малюнак там вельмі біяграфічны. Калі ў нас нарадзіўся Леў, якога мы вель-

мі чакалі, каб паведаміць пра гэта сярбам, я проста дамалявала яго ва ўжо вядомай ілюстрацыі «Для самага важнага ў жыцці заўсёды знойдзецца месца».

Гэтая серыя, можна сказаць, сюжэты з нашага з Юрам жыцця. Усё пачалося з таго, што мы пераязджалі і шукалі кватэру. Я думала, як даць цікавую і незвычайную абвестку. У выніку атрымалася ілюстрацыя, дзе былі намаляваныя мы і наш кот. Каля кожнага было напісана, чаго ён хацеў. І вось Франчак нібы гаварыў, што яму патрэбная кватэра з цікавым відам з акна. Гэтая аб'ява шырока разышлася па інтэрнэце. Многа хто пісаў, што хацеў бы, каб такія людзі жылі менавіта ў іх пад'ездзе. Тады, шчыра кажучы, мы вельмі хутка знайшлі кватэру. А пасля нам пачалі прыходзіць электронныя лісты нахштальт: «Гэта вельмі падобна і на нашу сям'ю, толькі ў нас коцік іншага колеру».

Пра натхненне і пошук ідэй

— Што натхняе вас на творчасць? Адкуль бераце ідэй?

— Ідэяў насамрэч шмат — быў бы час. Перш за ўсё, мяне натхняюць людзі. Па-другое — эмоцыі, стасункі. Яшчэ адзін вектар сілы і натхнення для мяне — гэта Палессе, Лунінецчына. Я рэгулярна езджу дамоў. І часам Юра нават жартуе, што мне ўжо трэба ў вёску, бо па мне відаць, як я прагну гэтага. Натхняе, дарэчы, нават від з акна. Вось мы жывём тут усяго некалькі месяцаў, але я заўважыла, што ў маіх апошніх ілюстрацыях прысутнічаюць гэтыя ўтульныя дамкі з чырвонымі дахамі.

— Як прыйшла ідэя стварыць праект пра беларускую мову «Як чуюцца, так і малюецца»?

— Ведаецца, тут ёсць нейкая гульня слоў нават у самой назве. Бо чамусьці лічыцца, што ў беларускай мове ўсё вельмі проста: як чуюм, так і пішам. Але гэта стэрэатып, і ўсё, вядома ж, куды глыбей.

У нашай краіне адметнасць сітуацыі заключаецца ў тым, што тут су-

існуюць дзве мовы. Таму многія словы, бывае, успрымаюцца шматзначна. Праект гэта і падкрэслівае. Вось, напрыклад, выраз «кубачак гарбаты», які проста прагне візуалізацыі (Воля намалявала гарбаты кубачак. — Аўт.). Мне падалося: ну як так, чаму ніхто да гэтага не маляваў такую яркую іранічную адметнасць?

Пасля таго як мы апублікавалі праект «Як чуюцца, так і малюецца», было вельмі шмат водгукаў на яго. Людзі самі пачалі падказваць ідэй. У выніку з'явілася другая частка ілюстрацый. Гэта зноў жа да пытання натхнення. Калі ты ў нейкі праект загалублены, шмат пра яго думаеш, то падказкі з'яўляюцца адусюль, яны самі знаходзяць цябе.

Гэты праект стаў вядомым па-за межамі Беларусі. Ёсць, дарэчы, пераклад і на англійскую мову. Многія людзі, калі куды-небудзь едуць, выкарыстоўваюць гэтыя паштоўкі як сувенір з нашай краіны.

«Пасля нараджэння сына мае эскізы выглядаюць вельмі пацешна, бо на іх шмат дзіцячых дамалёвак».

— Вы стварылі серыю паштоўак пра Мінск, а якое месца ў горадзе любіце больш за ўсё?

— На цяперашні момант яно, гэтае месца, тут, у нашым квартале. Не праходзіць і дня, каб я і Юра не цешыліся гэтаму астраўку ў горадзе, дзе захаваліся старыя дамы з гісторыяй. У Мінску шмат куточкаў, пра якія мы нічога не ведаем. Напрыклад, да гэтага мы жылі недалёка адсюль, але і падумаць не маглі, што паміж дзвюма вялікімі вуліцамі ёсць гэтая маленькая (вул. Караткевіча. — Аўт.) з такімі прыгожымі дамамі. Я вельмі рада, што цяпер не трэба нікуды ехаць, каб знайсці эстэтычнае натхненне. Яно заўсёды тут, з намі.

Пра тое, як працаваць дома

— Што заўсёды ёсць у вашым рабочым стане?

— Цяпер, пакуль Леў маленькі, я і Юра працую дома разам. Так кардынуем нашу працу, каб сумесна весці нейкія праекты.

На маім стале, як бачыце, мінімалізм. Думаю, гэта блізка ўсім малым бацькам. Раней там заўжды былі розныя керамічныя вырабы,

алоўкі, ручкі, шмат нататнікаў, таму што, калі з'яўляюцца ідэй падчас працы, іх трэба хутка занатаваць. Цяпер жа на маім стале графічны планшэт, камп'ютар, папера, ручкі (але апошняе знаходзіцца там нядоўга, таму што можа спадабацца Льву, які любіць маляваць). Дарэчы, пасля нараджэння сына мае эскізы выглядаюць вельмі пацешна, бо на іх шмат дзіцячых дамалёвак.

— Ці цяжка і працаваць, і глядзець дзіця?

— Насамрэч гэта вельмі цікава. Як толькі ты прывычываешся да нейкага рытму, выбудоўваеш нейкі графік, вельмі многае зноў прыходзіцца мяняць, таму што дзіця расце, трэба пад яго падладжвацца. Калі я чакала Льва, хвалявалася, як гэта будзе. Мне хацелася перарабіць усе праекты загадзя, таму што падавалася, што ўся праца спыніцца. Мне хацелася працаваць у дасталь. Але калі нарадзіўся сын, усё перавярнулася ў плане стэрэатыпаў. Калі Льву быў месяц, я ўжо ўзялася за першы буйны праект, і ён працаваў літаральна разам са мной, на руках. На адной руцэ спіць сын — другой я малюю. Цяпер жа мой графік такі, што я прачынаюся вельмі рана, а шостаі раніцы, і працую ў «першую змену», пакуль Леў з татам яшчэ спяць. Калі праца сапраўды любімая, калі робіш яе аддана, то з'яўляецца стымул уставаць раней.

Моцна змянілася пасля нараджэння сына і ўспрыманне часу. Цяпер рэчы робяцца нашмат хутчэй. Няма часу на нейкія сумненні, вельмі хутка сядзеш і працуеш. Яшчэ, як гэта ні дзіўна, робіцца значна больш рэчаў.

Зараз я вельмі шмат працую з анімацыяй, малюю мультфільмы. І Леў, паколькі ён яшчэ маленькі, не разумее, што гэта мая работа. Ён думае, што пакуль ён там чымсьці заняты, мама глядзіць без яго мультыкі.

Думаю, што ні я, ні Юра не былі б гатовыя цяпер працаваць у офісе. Пакуль Леў маленькі, асабліва хочацца быць разам з ім, назіраць, як ён змяняецца, расце. Гэта вельмі вялікая ўдача, што мы змаглі так пабудаваць свой графік, што можам і займацца любімай працай, і глядзець дзіця, і расці прафесійна.

— Ці бераце сына на нейкія мерапрыемствы, звязаныя з работай?

— Так, безумоўна. Леў — частка мяне, нашай сям'і і нават працы. Паколькі нашыя бацькі жывуць далёка, прыехаць і дапамагчы могуць не часта. Таму Леў заўсёды побач, калі я ладжу прэзентацыі, майстар-класы. Аднойчы нават, калі я выступала перад залай з мікрафонам, Леў быў літаральна на мне ў адмысловай пераносцы.

Пра адпачынак і ляноту

— Як любіце адпачываць ад працы?

— Мы вельмі любім вандраваць. Часта нават пад канец дня сядзем і куды-небудзь едзем. Зараз марым з'ездзіць куды-небудзь далей, чым проста за горад, бо Леў ужо падрос.

— Ці бывае такое: трэба нешта рабіць, а вельмі лянуешся?

— У мяне такое бывае вельмі рэдка. Я якраз такі чалавек, якому, каб адчуваць сябе добра, трэба захоўваць працоўны рытм. Таму мой самы нелюбімы час — прамежкі паміж буйнымі праектамі. Нават нашы вандроўкі цягнуцца не больш за чатыры дні, бо на пяты дзень і ў мяне, і ў Юры рукі свярбляць вярнуцца да працы. Напэўна, у мяне гэта ад маці. Яна працуе з зямлёй і ніколі не сядзіць без справы.

Ганна БАГІНО. bahino@vziasda.by

Некаторыя словы і выразы беларускай мовы ўспрымаюцца шматзначна, што надае ім яркую іранічную адметнасць.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

Тры ідэі для вясновых вандровак

Шаноўны чытач! У першых радках ліста да цябе паведамляю, што выразы накшталт «візітная картка мястэчка», «маўклівыя сведкі мінуўшчыны», «маляўнічы куток», «незабыўны ўражанні», «беларуская Швейцарыя», «маленькі Версаль» і іншыя ў такім духу не прасунуцца на гэтай старонцы ні на радок ніжэй.

Я пакрысе ствараю сціплы турыстычны даведнік, пазбаўлены штампаванага пафасу. У гэтым «буклеціку» ты знойдзеш ідэі для новых вандровак.

Уваходзім у храм праз «дзверы», зробленыя ў нашы дні майстрам Аляксандрам Адамчыкам. Дзверыма без двукоссяў называць іх не выпадае.

Ідэя першая. У Герваты

Калі б ты, чытач, выбіраўся ў гэтую вёску на Астравеччыне колькі соцень гадоў таму (ну раптам), то трапіў бы не ў Герваты, а ў Германты. Бо, кажучы, так яна павінна была называцца, але нешта тады пераблыталася, і памылка, як гэта часта здараецца, узятая ды ўзаконілася. І вось — Герваты. Трапіць у іх не машынай, а грамадскім транспартам, каб дамоў вярнуцца ў той жа дзень, калі ты не жыхар Астравеччыны ці блізкага наваколля, складана, амаль немагчыма з-за тамтэйшага раскладу руху аўтобусаў і цягнікоў. А з іншага боку, не пад турыстаў жа падладжвацца, ці не так? У любым выпадку ў Герваты лепш ехаць аўтамабілем. Нездзе ў яго бардачку пасля гэтай вандроўкі з'явіцца кавалачак хлеба Святой Агаты (пазней пра яго) — і аўтамабіль апынецца пад дадатковай аховай. Не забудзь навігатар! Патрэбная кропка — 54.68707, 26.14407, трохнефавая базіліка з трансэптам у заходняй частцы і вежай са шпілем ва ўсходняй, назва — Траецкі касцёл. Без гэтага касцёла і яго суседа — вадзянога млына Герваты былі б проста вёскай, а з імі, ды пры пэўным настроі, гэты населены пункт можна лёгка паблытаць з кутком старога Аўстрыі.

Калі табе хто-небудзь казаў, што герваты Траецкі касцёл другі ў Беларусі па вышыні пасля храма ў Відзях на Віцебшчыне, дык вер таму чалавеку, бо ён казаў праўду. Але 64 метры ў вышыню, 57 метраў у даўжыню, 28 метраў у шырыню трансэпта, які з асноўным нефам утварае крыж, — гэта толькі вонкавыя ўражанні. Трапляючы ў сярэдзіну, трапляеш у казку, назва якой часткова залежная ад сезона. Проста гэты храм не мае ніякага ацяплення — яно пры такой вышыні губляе ўсю мэтазгоднасць. Таму і вандроўка ў Герваты рэкамендуецца як вясновая — калі ўжо цёпла і сонечна, і настрой рамантычны, і неагатычныя высачэзныя сцены касцёла нагадваюць казку, але не пра Снежную Каралеву.

Казка тут у кожнага свая. Нехта чытае яе на карунках каваных варотаў — казку пра добрага майстра Аляксандра Адамчыка, што жыве ў Баранавічах. Нехта казачна ўражваецца вітражамі, з якіх узіраюцца ў вясковае наваколле 163 лікі святых. А некаму падаюцца героямі казкі драўляныя фігуры злачынцаў, распятых з Хрыстом, — гэта казка пра пакаянне і дараванне, пакору і Божую ласку, рай і пекла, і перамогу любові над смерцю.

Хлеб святой Агаты — яшчэ адна чароўная

Траецкі касцёл у Герватах. Ці гэта куточак Аўстрыі?

Трапляючы ў сярэдзіну, трапляеш у казку.

казка. Вазьмі сабе з падноса ў храме некалькі маленькіх кавалачкаў, каб раскласці па адным у сумачку, кішэню, бардачок аўтамабіля, куды-небудзь у хаце і на працоўным месцы. Як толькі ў цябе з'явіцца гэты хлеб, усё пачне мяняцца ў лепшы бок. Праверана.

Ідэя другая. У Косава

Зноў памылка, гэтым разам ва ўласна лакацыі. На самой справе трэба выбірацца ў Мерачоўшчыну, але такой геаграфічнай назвы на сучаснай карце няма. То выбіраемца быццам у Косава, хоць ад яго да патрэбнага месца не менш як паўтара кіламетра. На навігатары, калі ён у цябе паслухмяны, выстаўляй 52.76561, 25.12146 — палац Пуслоўскіх.

З таго часу, як я ўбачыла гэтыя сцены, усе падзеі новачытаных апавяданняў пра старыя маёнткі і закінутыя пакоі, заговораныя свечкі і зачараваныя партрэты, запыленыя манускрыпты і выццё ваўкоў уначы адбываюцца тут. Герой «Чырвонага пакоя» Уэлса менавіта тут вырашыў развязаць свае ўяўленні наконт таго, што можа хавацца ў цемры, і рушыў на пошук той сілы, якая заўсёды за спінай, куды ні глядзі. І прывід пакоя містэра Б., прыдуманы Дзікенсам, не інакш як адсюль паходзіць. Пакою ў гэтым вялізным палацы, даўжынёю 120 метраў, было, натуральна, шмат. Кажучы, іх было аж 132, дык і не дзіўна, што ў кожным мог разгарнуцца містычны сюжэт спецыяльна для самых уражлівых. Атрамантавыя люстэркі і вадзяныя гадзіннікі Борхеса, яго аднабоккія медалі і ўсё гаротныя карыстальнікі гэтых прадметаў таксама, як хочацца думаць, знаходзіцца тут. І недзе тут, вакол гэтых сцен, пра якія мо ніхто не напіша аповесць, блукаюць у начной цемры ваўкі роду Цэрнаграца, як у аднайменнай гісторыі Сакі.

Палац Пуслоўскіх, пабудаваны як звычайнае неагатычнае месца жыхарства вялікай заможнай

сямі, сам не ведае, чым насамрэч можа ўраціць. А я ведаю чалавека, які хавае ў сваім зборы гістарычных знаходак ключ ад якіхсьці былых тутэйшых дзвярэй. Мне здаецца, што тыя легенды, якія ён друкуе з працягамі ў адной папулярнай газеце, не сачыняюцца ім за пісьмовым сталом, а здабываюцца іншым чынам, і што ўся справа ў тым ключы.

Палічы вежы, якія высіяцца над палацам. Павінна іх быць дванаццаць — па колькасці месяцаў года. І ў кожнай вежы, пакуль ты іх будзеш лічыць, разгортвацца будзе свая надзвычай захапляльная гісторыя. Бо такая ўжо ў цябе, чытач, фантазія, і толькі з ёю суды варта ехаць, каб атрымаць асаблівыя ўражанні.

Ідэя трэцяя. Да Тадэвуша

Наведаць Пуслоўскіх і не завітаць да Касцюшкаў? Ніяк немагчыма. Тут знаходзіць сваё пацвярджэнне адно чароўнае адкрыццё: бываюць месцы, у прасторы якіх нават у выпадку поўнага іх узнаўлення пануе стары гаспадарскі дух, а мо нават і лад, і парадак.

Дом Касцюшкаў быў цалкам знішчаны, цяпер ён цалкам узноўлены — па фотаздымках пачатку XX стагоддзя, па малюнках Орды (1871 года) і Кулешы (1845 года). Калі ўрочышчам Мерачоўшчына валодаў Вандалін Пуслоўскі, сядзібны дом Касцюшкаў, вялікі, хоць аднапавярховы, але з высокім, модным для першай паловы XVIII стагоддзя «ламаным» двух'ярусным дахам, ужо быў закінуты і занябаны. Але пан Вандалін паважаў памяць Тадэвуша, і зрабіў з домам, дзе той нарадзіўся, такую самую добрую справу, якую зрабілі і нашы сучаснікі, — аднаўленне і музеефікацыю. Апошняе, між іншым, не трэба тут разумець як сінонім ператварэння сядзібы ў музей. Апынуўшыся ў доме Касцюшкі, ты і адчуеш сябе ў доме Касцюшкі, а не ў музеі. Тут, ведаеш, хочацца застацца. Гэта адно з тых нешматлікіх месцаў вандровак, якое прагнеш наведаць, як лецішча старога сябра, — як мага часцей, а знаходзіцца ў ім — як мага даўжэй, для загойвання ран і для ўзняцця настрою. Што так адмыслова прываблівае? Ды хто ведае... Я ж ужо напісала пра стары гаспадарскі дух. Ён пануе тут і дагэтуль, і не трэба ніяк намагацца, каб, зірнуўшы на тамтэйшы стол, паверыць, што сам Тадэвуш воль толькі што з-за яго выйшаў і недзе пакročыў. І ты недзе крочыш таксама. Мо завітаць у карчму? Карчма «У Тадэвуша» стаіць якраз побач. Стравы ў ёй, як я памятаю, такія ж сапраўдныя беларускія, як і ўсё навакольнае.

Я люблю такія месцы за тое, што пакідаю іх заўсёды нейкай іншай, самай сабе невядомай, новай.

Наведаць Пуслоўскіх і не завітаць да Касцюшкаў? Ніяк немагчыма. Два аб'екты вандроўкі на адным малюнку Орды 1871 года.

У 1927-м і сёння.

Падарожнічала Святлана ВОЦІНАВА.

ДАЛЁКА І БЛІЗКА

17 сакавіка, а 16-й, у сядзібе Агінскіх у Залессі ладзяцца тэатралізаваныя сцэнкі з жыцця Паўліны Агінскай, маці Міхала Клеафаса. Успамінамі пра яе і прыгожай лірычнай музыкай будзе поўніцца вечар пятніцы, з тым, каб вяхадныя дні прайшлі яшчэ больш рамантычна і ярка.

Савецкія агітацыйныя плакаты дэманструюцца ў Доме-музеі і з'езда РСДРП да 26 сакавіка. Да стагоддзя рэвалюцыі, канешне. Але часта гэта не толькі высокаідэйныя заклікі, але і высокамастацкія творы, гледзячы на якія можна адчуць настальгію нават па тым часе, у якім ніколі не жыў.

14 красавіка — сусветны фест аўсянкі! Але не ў Англію трэба збірацца, а трохі далей — у ЗША, у гарадок Сент-Джордж у Паўднёвай Караліне. Пачаставацца там можна не толькі аўсянкай, але і іншымі стравамі, якія без аўсянкі не такія смачныя. Напрыклад, аўсянымі мафінамі або адмысловым аўсяным пірагом.

На аўдэенцыю да вайта запрашае школьнаў-старшакласнікаў Нясвіжская ратуша. Прызначаны час — тыдзень школьных кнікул, а менавіта лубы даніць з 27 сакавіка да 2 красавіка. Рыхтавацца трэба да ўдзелу ў інсталляцыях і конкурсах, вандроўках па музейным лабірынце і да атрымання станоўчых эмоцый.

18 красавіка ў Астрашыцкім Гарадку ладзіцца чарговы фестываль «Белы замак». У адрозненне ад шматлікіх іншых рыцарскіх турніраў тут дзейнічаюць правілы XIII стагоддзя. Галоўны прыз — фігурка рыцара-вандроўніка, які вярнуўся з паходу. Акрамя турніраў і бугуртаў прадуладжаны конкурсы касцюмаў і даспехаў, канцэрты менестрэляў і кіданне сякер, а таксама сярэднявечны баль, у якім нават можна ўзяць удзел.

Пэратварыцца ў знаўцу антыкварыяту прапануе Гомельскі палац. Там ладзяцца такія квэсты, праз якія можна шмат пра што даведацца. Напрыклад, пра тое, для чаго прызначаюцца ломберныя сталікі або гадзіннік-картэль. Ці пра тое, якая форма ў ножак, калі яны называюцца кабырель. Гомельскі палац неаднойчы заўважаны ў розных прыемных штукацтвах, і варта яго гэтым разам не абмінуць.

■ Беларусікі

Шляхамі Рагнеды

«Ёсць, вядома ж, здымкі дачкі ў вышыванцы, з валошкамі, з жабкамі і бусламі, у беларускім жыцці і з беларускімі пісьменнікамі, — піша **Аксана СПРЫНЧАН, мама дзевяцігадовай Альжбэты Малішэўскай-Спрынчан.** — Ёсць здымкі, на якіх яна малюе ваўкалака, замкі, Каляды, іграе на цымбалах, спявае пад беларускую дуду. Прыгожыя і святочныя здымкі. Але

я абрала здымак з нашага штодзённага жыцця і адначасова з сакральнай мясціны Беларусі — Лысай Гары, каля якой знаходзіцца Заслаўе. Ахвяры да Лысагорскіх камянёў прыносіла яшчэ Рагнеда. І Альжбэта працягвае гэтую традыцыю». **Шаноўныя мамы і таты, бабулі і дзядулі! Шчыра запрашаем вас прыняць удзел у конкурсе «Беларусікі».**

Дасылайце здымачкі вашых дзетак, унукаў, а можа, нават і праўнукаў (з невялічкім аповедам) на адрас «Звязды». Але адна ўмова — каб, зірнуўшы на фота, адразу ж можна было зразумець, што гэта беларусік. Арыгінальнасць і творчы падыход вітаюцца! Аднаго з герояў, якога мы ўбачым на здымках, чакае прыз!

■ Тата можа!

АД КАЎНЕРЫКА ДА КОНЧЫКАЎ МАНЖЭТ, або Вучымся прасаваць мужчынскую кашулю

У маёй знаёмай муж — начальнік. Штодзень павінен насіць у офіс дзелавыя касцюмы і кашулі. Яго жонцы пашанцавала, бо ён прасуе апошня, як правіла, сам. Хочаце аблегчыць жыццё сваёй каханай? Тады самы час асвоіць асновы прасавальнага мастацтва. А дапамога вам у гэтым узорны муж і шматдзетны тата з Брэсцкай вобласці. Аляксандр сцвярджае, што прасаваць мужчынскую кашулі не складана. Трэба толькі ведаць вызначаную паслядоўнасць і некаторыя нюансы.

Перш чым уключыць прас

Вы справіцеся з прасаваннем максімальна якасна, калі заплануеце яго загадзя. Пераканайцеся, што ў ваш прас залітая дыстыляваная вада (але ніяк не вадаправодная, інакш у рэзервуары могуць утварыцца салявыя адкладанні і пляма на рэчах падчас прасавання не пазбегнуць), — лепш за ўсё зрабіць гэта яшчэ з вечара. Калі пачынаеце прасаваць, вам дакладна ўжо будзе не да гэтага. Спецыяльна для тых дзён, калі часу ў абрэз, трымайце пад рукой бутэльку з распыляльнікам, напоўненую ачышчанаю вадою. Простае спыркванне кашулі перад тым, як пачынаеце прасаваць, у разы палепшыць вынік.

Лепш за ўсё сушыць кашулю на вешалцы-плечыках. Чакаць поўнага высыхання не трэба! Бо пакуль яна яшчэ крыху вільготная, яе можна выпрасаваць пры мінімуме высілкаў. Калі кашуля ўжо перасохла, то за гадзіну-паўтары да прасавання абгарніце яе на некалькі хвілін вільготным ручніком. Вільгаць размякчэе тканіну раўнамерна, што істотна палегчыць прасаванне. Аднак гэта не адносіцца да кашуль з шоўку. Іх варта прасаваць выключна сухімі праз вільготную баваўняную тканіну (спыркванне вадою ці прасаванне праз марлю можа прывесці да з'яўлення плям).

Не спяшайцеся ўключаць прас, пакуль не вывучыце ярлычок на кашулі. Там указаны склад тканіны, а таксама рэкамендацыі ад вытворцы датычна прасавання. Гэта зойме зусім няшмат часу. Але пазбавіць вас ад імавернасці сапсаваць рэч. Раю адшкадаваць грошы на якасны прас і прасавальную дошку: гэта зробіць працэс больш прыемным і камфортным.

Паэтапная шпаргалка КАЎНЕР

Пачынаць заўсёды варта менавіта з яго. Спачатку адпрасуйце левы (унутраны) бок, водзячы прас ад краёў да сярэдзіны. Затым прапрасуйце такім жа чынам і правы (добры) бок. Калі прасаваць ад сярэдзіны, то ў кутах узнікнуць не-

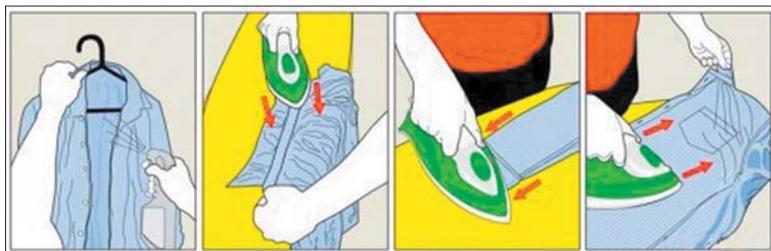
Нюансы

- ✓ Спачатку прасуйце дробныя дэталі, а затым буйныя. Пачынайце з тых частак, дзе матэрыял сшыты ўдвай.
- ✓ Шарсцяную кашулю трэба прасаваць выключна з левага боку дастаткова вільготнай. Такім чынам, можна нават аднавіць ранейшыя памеры кашулі, калі яна села падчас мыцця.
- ✓ Кашулі з адлівам, вышывкай ці рэльефным малюнкам прасуем толькі з унутранага боку, каб адліў не пацямнеў, а вышывка і малюнак глядзеліся больш аб'ёмна.
- ✓ Цёмныя кашулі таксам абавязкова прасуюцца з унутранага боку, каб пазбегнуць з'яўлення непажаданага бляска.
- ✓ Не ўтрымлівайце прас вельмі доўга на адным і тым жа месцы і не прыціскайце яго вельмі моцна да тканіны.

прыгожыя складкі. Многія памылкова завяршаюць прасаванне кашулі каўнером. Гэта няправільна, бо прапрасуючы каўнер, вы зноў пакамячыце спінку.

МАНЖЭТЫ

Доўгія рукавы пачынайце прасаваць з манжэт. Спачатку з левага

боку, потым з правага. Прасаваць дваічныя манжэты трэба так: адгарніце іх цалкам, прапрасуйце з абодвух бакоў без згібаў, складзіце і яшчэ раз прапрасуйце, роўна загладжваючы па згібе.

РУКАВЫ

Тое, што рукавы вашай кашулі будуць схаваныя пад пінжаком, калі вы прыйдзеце ў офіс, яшчэ не значыць, што іх можна папросту прапусціць.

У камплекце з некаторымі прасавальнымі дошкамі прадаецца спецыяльная дошка для прасавання рукавоў. Але можна абысціся і без яе. Акуратна складзіце рукаў папалам, каб шво размяшчалася пасярэдзіне. Адпрасуйце кожны рукаў з абодвух бакоў ад шва да краю. Стрэлак на рукавах не павінна быць. Гэта лічыцца дрэнным тонам. Значна аблегчыць працэс прасавання звычайны згорнуты ў рулон ручнік, засунуты ў рукаў.

ПЯРЭДНЯ ЧАСТКА

Пачніце з той «палічкі», на якой прышытыя гузікі. Раскладзіце кашулю на вузкай частцы прасавальнай дошкі і рухайцеся прасам знізу ўверх. Удзяліце асобную ўвагу прамежкам паміж гузікамі: крыху расцягваючы тканіну, праводзьце носікам праса.

СПІНКА

Спінка прасуецца з левага або з правага боку (у залежнасці ад матэрыялу). Прапрасуйце правую палову спінкі знізу ўверх, какетку, а затым левую палову. Завершыце прасаванне рукам праса ўздоўж левага шва звернуўшы ўніз.

Дайце кашулі адвісецца на вешалцы ад 5 да 10 хвілін, каб яна цалкам высохла. Усё, можаце смела зашпільваць гузікі і выходзіць на работу. Цяпер ваша галоўная задача — не разліць на сябе каву, як гэта часта здараецца ў ранішняй спешцы.

Парады занатавала Наталля МАЎЧАНАВА.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАКАШТУЙЦЕ!

Катлеты бываюць розныя

Бульбяныя з грыбамі

Спатрэбіцца: бульба — 1 кг, шампінёны — 300 г, цыбуля — 200 г, алеі для смажання, мука — 3 ст. л., лаўровы ліст — 1 шт.

Бульбу ачысціць, адварыць з соллю і лаўровым лістом і зрабіць пюрэ. Цыбулю нарэзаць і абсмажыць да залацістага колеру на алеі. Дадаць цыбулю да пюрэ. Грыбы здрабніць, абсмажыць і злучыць з пюрэ. Дадаць 2 лыжкі мукі, усё старанна змяшаць.

Зляпіць з атрыманай сумесі катлеткі і абкачаць у муцэ. Абсмажыць на алеі да залацістай скарыначкі з двух бакоў.

Маркоўна-яблычныя

Спатрэбіцца: морква — 5 шт., яблык — 1 шт., манная крупа — 0,5 шклянкі, мука — 0,5 шклянкі, алеі — 1 ст. л., цукар 2 ч. л., соль на смак.

Моркву і яблык надзерці на буйной тарцы. Выкладзіць у кастрюлю. Уліць 1/3 шклянкі вады, дадаць алеі і патушыць 5—10 хвілін на слабым агні. Затым дадаць манную крупу, цукар, соль. Добра змяшаць. Калі цеста атрымліваецца вельмі вадкім, то дадайце больш мукі.

Зрабіць катлеткі, абкачаць іх у муцэ і смажыць на добра разагрэтай патэльні, змазанай алеем.

ДРУГОЕ ЖЫЦЦЁ

Лаўка са старых крэслаў

У многіх знойдуцца такія старыя крэслы, якія развальваюцца ў літаральным сэнсе гэтага слова. Вядома, іх можна выкінуць, а можна і паспрабаваць зрабіць нешта вельмі цікавае і зручнае.

Лепш за ўсё падыдуць крэслы, якія маюць невялікія выгнутыя спінкі.

Збіраем каркас такой даўжыні, якой вам бачыцца лаўка, і замацоўваем кожны канец дзвюма шрубамі. Выкарыстоўвайце надзейную драўніну і доўгія самарэзы, таму што наша мэта — стварыць моцную і трывалую канструкцыю.

Нават пасля таго як мы зрабілі максімальна бяспечнае сядзенне, лаўка ўсё яшчэ можа быць занадта хісткай і ненадзейнай. Для таго каб вырашыць гэтую

проблему ствараем дадатковы элемент трываласці — ніжнюю паліцу.

Запаўняем усе дзіркі ў драўніне спецыяльнай шпаклёўкай, даём час добра высохнуць, а потым старанна зачышчаем наждачкай усе паверхні, афарбоўваем любой прыдатнай фарбай.

Адразаем кавалак тоўстай фанеры неабходнага памеру.

Пакрываем фанеру вацінам ці паралоном (яго памер павінен быць крыху большы, чым у фанернага ліста) і абцягваем сядзенне абівачнай тканінай.

На гэтым этапе будзе незаменны мэблевы пісталет-стэплер.

Застаецца толькі вырашыць, пакінуць усё як ёсць ці дадаць парачку падушак.

ДА ЭКВАТАРА ПА ВУЛІЦЫ АНАЕВА,

альбо ЁСЦЬ ТАКІ АБАВЯЗАК — АБ'ЯДНОЎВАЦЬ ЛЮДЗЕЙ

У краіне адбываюцца гадавыя сходы акцыянерных таварыстваў. Размова аб шматгранным жыцці буйнога калектыву пойдзе і на агульным сходзе акцыянераў ААТ «Белсувязьбуд», які запланаваны на 29 сакавіка. Напярэдадні карэспандэнты «Звязды» сустрэліся з генеральным дырэктарам Мікалаем КРУКОЎСКІМ.

— *Раскажыце, калі ласка, пра вынікі работы за мінулы год, Мікалай Аляксандравіч.*

— Можна смела сказаць, што ў мінулым, не вельмі простым, годзе мы не здалі пазіцыі, і доля выконваемых калектывам ААТ «Белсувязьбуд» аб'ёмаў работ на рынку будаўніцтва сродкаў і збудаваньняў сувязі ў краіне складае больш за 30 працэнтаў. Асноўным нашым заказчыкам з'яўляецца Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь — яго доля складае 84,8 працэнта ад агульнага аб'ёму работ, выкананых калектывам у 2016 годзе. У параўнанні з папярэднім перыядам адбылося павелічэнне ўдзельнай вагі аб'ектаў для Мінсувязі ў цэлым па таварыстве на 9,3 працэнта.

Калектыв працуе стабільна, выкананы нормальныя аб'ёмы, па выніках работы атрыманы прыбытак, маёмасць таварыства захавана. Вядзецца аптымізацыя структуры, расце фондзборнасць, а гэта адзін з найбольш сур'ёзных паказчыкаў.

Як і ў любым іншым калектыве хацелася б, каб вынікі былі вышэйшымі, а прыбытак большым, але будзем мець на ўвазе, што апошнім часам надзвычай узрасла канкурэнцыя. У таргах па аб'ектах сувязі ўдзельнічае больш за 50 будаўнічых фірмаў. А ўсяго ў галіне маюць будаўнічы атэстат каля 850 буйных і дробных фірмаў, якія і складаюць канкурэнцыю.

Наш калектыв налічвае паўтары тысячы працуючых, гэта вялікая армія. І знайсці работу ўсім вельмі складана. Тым больш што ў кожнай вобласці разгорнуты нашы філіялы, а ў Віцебскай іх два — яшчэ і ў Полацку. Мы абцяжараны базамі і тэхнікай, іншай маёмасцю, якую патрэбна ўтрымліваць, тыя ж дамы і інтэрнаты. У канкурэнтаў часта гэтага няма, і яны маюць магчымасць сфармуляваць іншыя конкурсныя ўмовы, бо арандуюць тэхніку і прыцягваюць наёмных работнікаў збоку. Але мы бярэм якасцю і тэмпамі работ.

— *У справаздачы за 2016 год сказана, што на фарміраванні паказчыкаў вытворча-гаспадарчай дзейнасці летась адбіліся структурныя змяненні і некаторыя іншыя фактары. Што маецца на ўвазе?*

— Мы аб'ядналі два сталічныя філіялы і на іх базе стварылі будаўніча-мантажнае ўпраўленне. А пры любым аб'яднанні, тым больш —

ЗНАЁМІМ 3 СУРАЗМОЎЦАМ

Мікалай Аляксандравіч родам з Лельчыцкага раёна. Пасля заканчэння Мінскага электратэхнікума сувязі былы марак-падводнік працаваў старшым электрамеханікам, намеснікам начальніка, начальнікам Брагінскага лінейна-тэхнічнага цэха Рэчыцкага ЭТВСа. Падчас працы начальнікам Кіраўскага вузла сувязі закончыў Маскоўскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга інстытут сувязі.

Работу ў Мінску пачынаў намеснікам начальніка Упраўлення электрасувязі Міністэрства сувязі і інфарматызацыі. Пазней атрымаў прызначэнне на пасаду першага намесніка генеральнага дырэктара — дырэктара па эксплуатацыі сетак Рэспубліканскага дзяржаўнага аб'яднання «Белтэлекам».

У 2000—2001 гадах міністр сувязі Рэспублікі Беларусь.

З 2001 па 2005 год — генеральны дырэктар «Белтэлекама». У 2005 годзе ўзначаліў калектыв адкрытага акцыянернага таварыства «Белсувязьбуд».

Выпускнік Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

буйных калектываў, заўсёды ёсць пэўныя праблемы. Цяпер сітуацыя стабілізавалася, дабіліся там нармальнай кіруемасці. Работы на аб'ектах, якія мы прынялі на сябе, выконваем у тэрмін і якасна.

Паўплывала і зніжэнне расцэнак на праектаванне і пабудову некаторых сетак. Мы лічым, не зусім абгрунтавана. Напрыклад, мантажнікі пры пракладцы ліній валаконнай сувязі павінен даваць проста нерэальную выпрацоўку за кошт памылак у дзеночай тэхналагічнай карце, каб выйсці на мінулы ўзровень здзельнай зарплаты. Зараз працуем у гэтым кірунку з Міністэрствам сувязі і інфарматызацыі, каб аднавіць, як кажуць, справядлівасць.

Падчас правядзення тэндэраў і допуску да іх усіх удзельнікаў без папярэдняй кваліфікацыі адбылося зніжэнне кошту будаўніцтва аб'ектаў сувязі больш чым на 20 працэнтаў.

А што датычыцца спраў сёлетніх, то праграма 2017 года ў асноўным сфарміравана, па некаторых філіялах — да 80 працэнтаў аб'ёму. Працягваюцца таргі, у ходзе якіх будзе канчаткова вызначана праграма на другое паўгоддзе. Калектыв працуе, сродкаў на яго ўтрыманне і ўтрыманне баз і тэхнікі павінна хапіць, зарплата будзе. Міністэрства сувязі і інфарматызацыі і Белтэлекам выстаўляюць на год вялікія аб'ёмы інвестыцый (значна большыя за мінулага года), якія трэба асвойваць, і

Кабельшычкі Арцём ШКУРСКІ і Арцём КУНІЦКІ мантуюць аптавалаконнае абсталяванне ў жылым будынку на мінскім праспекце Пераможцаў.

буйным калектывам работа знойдзецца.

— *Што вы дэманстравалі на знакамітай «ТІБО-2016»?*

— Мэтай XXIII Міжнароднай спецыялізаванай выставы «ТІБО-2016» было прадставіць максімальную колькасць дасягненняў беларускай і замежнай ІТ-індустрыі пад адным дахам. Мы паказалі свае напрацоўкі ў рамках праграмы «Разумны дом»: выставілі макет у разрэзе і выканае нашымі ўмельцамі начыне, якое і робіць дом разумным. Гаспадару кватэры не трэба хвалявацца: з дапамогай нашых ліній сувязі камп'ютар адрэгулюе цяпло і выключыць святло ў ваннай пакоі, калі гаспадар пайшоў на кухню, пагрэе яму абед і падбярэ праграму па тэлевізары... Адным словам, на сусветнай выставе мы дэманстравалі свае магчымасці ў будаўніцтве сучасных камунікацый. На працягу некалькіх гадоў калектыв з'яўляецца дыпламантам гэтай выставы і кангрэсаў «ТІБО» за ўстойлівае становішча на рынку сувязі і значны ўклад у развіццё будаўнічага комплексу галіны.

— *А яшчэ ў калектыве ёсць дыпламы і прэміі ўрада за дасягненні ў галіне якасці...*

— Скажу не хвалючыся, што работа ў гэтым кірунку праведзена значная, у прыватнасці, па атрыманні атэстатаў адпаведнасці. Аб'ём работ быў вялікі — гэта і падрыхтоўка дакументаў, і падрых-

Мантажніца Наталля СІДЛЯРОНАК «узброеная» ўнікальным мікраскопам: на маніторы яна бачыць канектары, павялічаныя амаль у сотню разоў.

тоўка спецыялістаў, іх атэстация. А галоўнае — падрыхтоўка вытворчасці, вывядзенне яе на той высокі ўзровень, які адпавядае міжнародным стандартам. Ён даецца гадамі і гадамі карпатлівай працы і вучобы, укараненнем перадавога вопыту, асваеннем найноўшых тэхналогій. Гэтая работа працягваецца і цяпер, толькі ўжо на больш высокім узроўні. Тым больш, што адпаведнасць міжнародным стандартам трэба пацвярджаць кожны год.

Працуем, зноў жа, па новых тэхналогіях, карыстаемся дапамогай сучаснай тэхнікі і новага спецыяльнага інструмента. З пераходам з медных праводжоў на аптычнае валаконнае інструмент спатрэбіўся кардынальна іншы. Вымяральныя прыборы таксама сучасныя, зручныя для работы. Мы перааснасілі свае брыгады цалкам.

Дарэчы, мы першымі ў краіне, у сістэме Міністэрства сувязі і інфарматызацыі, атрымалі атэстат адпаведнасці па ахове працы і навакольнага асяроддзя і на працягу шэрагу гадоў з'яўляемся пераможцамі аглядаў-

Начальнік вытворчай лабараторыі Аляксандр КРЭТАЎ і інжынер Сцяпан НАВАЧУК за паверкаю кабельных прыбораў.

конкурсаў на лепшую арганізацыю работы па ахове працы на прадпрыемствах галіны.

Зразумела, што атэстаты, якія пацвярджаюць нашу сістэмную і паспяховую работу над якасцю працы і прадукцыі, наша ўменне арганізаваць работу, дапамагаюць перамагчы на тэндарах і выйграваць аб'екты, якія не кожнаму калектыву заказчык даверыць.

— *Абнародавана лічба: у актыве трэста больш за 23 тысячы кіламетраў міжгародніх кабельных ліній сувязі плюс ужо больш за 8 тысяч кіламетраў валаконна-аптычных ліній сувязі. У суме больш за 31 тысяч кіламетраў.*

— Працягласць экватара 40 тысяч кіламетраў, так што — набліжаемся. Гэтая сапраўды прыгожая лічба расце кожны год. Летась прынялі самы непасрэдны ўдзел ва ўзвядзенні больш чым дзвюх тысяч шматкватэрных дамоў — аснасілі іх сеткамі персанальнай аптавалаконнай сувязі, устанавілі больш за 116 тысяч 660 абаненцкіх уводаў —

аптычных, лічбавых разетак, і пракалалі 6400 кіламетраў кабелю.

— *Вернемся да тэмы мадэрнізацыі...*

— Сродкі на мадэрнізацыю бярэм з прыбытку ў тым памеры, які нам значаюць на сваім сходзе акцыянеры. Перш за ўсё набываем высокапрадукцыйную малагабарытную тэхніку, якая дазваляе вырашаць задачы з меншымі затратамі працы і сродкаў. Вы калі ішлі да нас, маглі звярнуць увагу на нашы маленькія трактары, кожны з якіх можна паставіць у прычэп легкавага аўтамабіля і адвезці на аб'ект. А працуе ён у два разы хутчэй і значна ашчаднаей за вялікі.

На перадавую тэхніку пераходзім пайсюдна. У праграме — набыццё машыны накіраванага гарызонтальнага свідравання, якая можа працаваць пры пабудове падземных камунікацый, пераходзе праз перашкоды на адлегласці да чатырохсот метраў. Сваім філіялам ужо закупілі аналагічныя машыны, яны пераадольваюць да 100 метраў глыбіні.

— *Колькі слоў пра свой калектыв, Мікалай Аляксандравіч.*

— Зараз мы праводзім сходы працоўных калектываў у філіялах, я на іх прысутнічаю. На адным са сходаў пайшла размова пра заробкі. Агульная думка такая: будучы аб'ём работ, то будучы і заробкі. Абсалютна правільны падыход. Услед за гэтым сталі раіцца, як павялічыць выпрацоўку, дзе шукаць магчымасць выйсці на знешнія рынкі, каб заробіць валюту. Што можна сказаць пра такі калектыв? Здаровы, працаздольны, творчы.

І гэтак азначэнне падыходзіць да ўсяго акцыянернага таварыства. Спецыялісты і людзі тут працуюць цудоўна, недарма іх стараюцца перамагчы канкурэнты.

Стрыжнем калектыву з'яўляюцца ветэраны вытворчасці, сямейныя дынастыі. Бывае так, што разам працуюць бацька і сын, прыходзяць нават унукі. А калі калектыв цудоўны, то і кіраўніцтва з асаблівай ахвотай ажыццяўляе сацыяльныя праграмы. Думаю, што ў нас адзін з самых лепшых калектываў дагавораў у сістэме Міністэрства сувязі і інфарматызацыі — у яго ўключана ўсё. Сацыяльны

пакет прадугледжвае і выплаты на харчаванне, выплаты і сертыфікаты да святочных дат, усемагчымыя дапамогі, у тым ліку пры будаўніцтве жылля (дапамогу і беспрацэнтныя крэдыты), дапамогу ветэранам. Калі чалавек адпрацаваў больш за дзесяць гадоў і выходзіць на пенсію ў ўзросце, то атрымае па спецыяльнай градацыі дапамогу ў грашовым эквіваленце. Члены таварыства па рашэнні сходу акцыянераў атрымліваюць дывідэнды з разліку 20 працэнтаў ад прыбытку. А большая частка прыбытку, як я казаў, агульным рашэннем накіроўваецца на развіццё. Гэта значыць, у «Белсувязьбуд» ёсць перспектывы.

Гутарыў Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ. Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

Ад рэдакцыі. Творчая брыгада дзякуе першаму намесніку генеральнага дырэктара Івану Васільевічу Раку і намесніку генеральнага дырэктара Генадзію Васільевічу Мельнікаву за дапамогу ў падрыхтоўцы публікацыі.

ЗНАЁМІМ 3 КАЛЕКТЫВАМ

Гісторыя прадпрыемства, размешчанага ў Мінску на вуліцы, што носіць імя героя-кавалерыста Араза Анаева, бярэ свой пачатак у 1964 годзе, калі быў створаны спецыялізаваны трэст па будаўніцтве аб'ектаў сувязі. На той час работу па тэлефанізацыі, радыёфікацыі і тэлефікацыі Беларусі вялі абласныя будаўніча-мантажныя ўчасткі. Аб'яднаўшы іх, трэст змог у кароткі тэрмін надаць дынаміку ўзвядзенню і ўводу ў эксплуатацыю міжгародніх кабельных ліній, магістральных і размеркавальных сетак сувязі, гарадскіх і сельскіх АТС.

Пераемнік лепшых традыцый трэста, калектыв адкрытага акцыянернага таварыства «Белсувязьбуд» ганарыцца непасрэдным удзелам ва ўзвядзенні такіх унікальных аб'ектаў, як Мінскі метрапалітэн, Нацыянальная бібліятэка, новы чыгуначны вакзал у сталіцы і міжнародны цэнтр камунікацыі на вуліцы Захарова, нафтаправод «Дружба», а таксама тэлекамунікацыйных сістэм Палаца Рэспублікі і Палаца Незалежнасці, спартыўных комплексаў «Раўбічы», «Сілічы», у рэканструкцыі плошчаў, развязак і вуліц сталіцы і іншых гарадоў краіны, у арганізацыі тэхналагічнай сувязі ўздоўж найважнейшых дарог і магістралей — спіс можна працягваць доўга.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА

по продаже имущества, изъятого, арестованного или обращенного в доход государства

Организатор аукциона: государственное предприятие «Витебский областной центр маркетинга», 210015, г. Витебск, проезд Гоголя, дом 5, тел.(0212) 42-61-62.

Подразделение департамента: Оршанский межрайонный отдел управления по Витебской области Департамента по гуманитарной деятельности Управления делами Президента Республики Беларусь.

Уполномоченный орган: отдел принудительного исполнения Лепельского района.

Лот №1. Незавершенное незаконсервированное капитальное строение (фундамент) из бетона с земельным участком площадью 0,1852 га, кадастровый номер 222781711601000029, по адресу: Витебская обл., Лепельский р-н, Каменский с/с, д. Поземщина, У-7в, целевое назначение земельного участка: для строительства и обслуживания жилого дома (право частной собственности). Начальная цена: 5 076 рублей. Задаток: 507 рублей. Задаток перечисляется на р/с 3012078870010, ЗАО «МТБанк» г. Минск, БИК 153001117, УНП 390477566, получатель платежа: ККУП «Витебский областной центр маркетинга».

Дата, время и место проведения аукциона: 17.04.2017 в 15.00 по адресу: г. Витебск, проезд Гоголя, 5 в ККУП «Витебский областной центр маркетинга». Срок внесения задатков и приема документов: с 16.03.2017 с 8.30 по 14.04.2017 до 17.30 по адресу: г. Витебск, проезд Гоголя, 5, в ККУП «Витебский областной центр маркетинга», с 8.30 до 17.30 в рабочие дни.

Для участия в аукционе приглашаются граждане Республики Беларусь и негосударственные юридические лица Республики Беларусь. К участию в аукционе допускаются граждане Республики Беларусь и негосударственные юридические лица Республики Беларусь, подавшие в установленном порядке заявление на участие в аукционе (по форме, определенной Организатором аукциона), представившие заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка, заявление об ознакомлении с документами по продаваемому предмету аукциона (по форме, установленной Организатором аукциона) и заключившие с Организатором аукциона соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (по форме, установленной Организатором аукциона), с приложением следующих документов: негосударственные юридические лица Республики Беларусь – копию свидетельства о государственной регистрации, копии учредительных документов, доверенность представителю негосударственного юридического лица, в случае, когда негосударственное юридическое лицо представляет его руководитель – документ, подтверждающий полномочия; физические лица – паспорт, представителю физических лиц – паспорт и доверенность, удостоверенную нотариально. При подаче документов заявитель (представитель) предъявляет документ, удостоверяющий личность.

Аукцион проводится в соответствии с Положением «О порядке учета, хранения, оценки и реализации имущества, изъятого, арестованного или обращенного в доход государства», утвержденным Указом Президента Республики Беларусь от 19.02.2016 №63.

Условие – наличие не менее 2 участников. Победителем аукциона признается участник, предложивший наивысшую цену. В случае, если аукцион признан несостоявшимся в силу того, что заявление на участие в аукционе подано только одним участником либо для участия в нем явился только один участник, предмет аукциона продается этому участнику при его согласии по начальной цене, увеличенной на 5% (Претендент на покупку). Победитель аукциона (Претендент на покупку) обязан оплатить стоимость приобретенного на аукционе предмета аукциона не позднее 20 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона, возместить затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходов, связанных с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения, на основании счета-фактуры в течение 3 рабочих дней со дня проведения аукциона. Организатор аукциона вправе снять лот с аукциона по письменному указанию подразделения Департамента по гуманитарной деятельности Управления делами Президента Республики Беларусь в любое время до объявления его проданным. **Контакт. тел.:** (0212)42-61-62, (029)510-07-63, e-mail: vcm74@mail.ru, www.marketvit.by

Извещение о проведении 17 апреля 2017 года торгов с условиями по продаже единым предметом торгов имущества, принадлежащего открытому акционерному обществу «Минскремстрой»

Предмет торгов (состав и сведения о продаваемом имуществе)	Двухэтажное кирпичное здание административно-бытового корпуса общей площадью 634,4 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-457; одноэтажное кирпичное здание хозяйственного склада общей площадью 84,8 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-311; одноэтажный дом из гипсолита общей площадью 27,9 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-308; одноэтажное кирпичное здание столярного цеха общей площадью 1983,8 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-458; одноэтажное железобетонный цех лесопиления общей площадью 915,9 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-314; навес для сушки пиломатериалов общей площадью 229,6 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-592; одноэтажный склад – ангар из металлического профиля общей площадью 333,3 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-309; одноэтажное кирпичное здание гаража общей площадью 205,6 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-310; двухэтажное кирпичное здание трансформаторной подстанции общей площадью 47,2 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-638; одноэтажная кирпичная сушильная камера общей площадью 64,2 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-589; одноэтажное кирпичное здание склада общей площадью 255,6 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-456; одноэтажное кирпичное здание мебельного цеха общей площадью 367,3 кв. м, инв. № в ЕГРНИ 632/С-313. Навес столярного цеха (инв. №113018); покрытие асфальтобетонное (инв. №113013); теплогенератор (инв. №4013); забор железобетонный (инв. №113012); ворота (3 шт.); эстакада для хранения леса (инв. №113015); наружные электросети (инв. №31358); кран подвесной ПТ 4363 (2 шт.) (инв. №№413152, 413153); камера КСО и шинный мост (инв. №413131); конденсаторная установка ФЕБ (инв. №413245); аспирационная система АС-3 (инв. №413266); сети водопроводные чугунные (инв. №308); сеть канализационная (инв. №309); пожарный резервуар (2 шт.) (инв. №№113014, 113101); нагреватель Булеран (инв. №6132171); шкаф СН1-3Р (инв. №413120); шкафы СИЛ. ШРС (2 шт.) (инв. №№413125, 413126)
Местонахождение продаваемого имущества	Минская область, Воложинский район, Раковский с/с, аг. Раков, ул. 17 сентября, 17
Сведения о земельном участке	Кадастровый номер – 622085700062000019, площадь – 1,7569 га, целевое назначение – земельный участок для обслуживания зданий и сооружений завода
Продавец имущества	ОАО «Минскремстрой», ул. Интернациональная, 5, 220050, г. Минск
Организатор торгов	Государственное предприятие «МГЦН», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск
Начальная цена предмета торгов (с учетом НДС)	2 389 383,17 бел. руб.
Сумма задатка	240 000,00 бел. руб.
Условие торгов	Победитель торгов (покупатель) оплачивает вознаграждение за организацию и проведение торгов, включающее затраты на организацию и проведение результативного аукциона, в размере 1 процента от цены продажи предмета торгов, указанной в протоколе о результатах торгов, в течение 3 рабочих дней со дня проведения торгов

Торги проводятся в соответствии со статьями 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения торгов по продаже имущества, принадлежащего ОАО «Минскремстрой», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие с организатором торгов соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы: заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копию устава (для юридических лиц); копию платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет государственного предприятия «МГЦН» № 3012104971019 в региональной дирекции №700 по г. Минску и Минской области ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 1903998583, в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проходят в форме открытого аукциона с условиями на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до

тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае, если торги признаны несостоявшимися в силу того, что заявление на участие в них подано только одним участником или для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (покупателю) при его согласии по начальной цене, увеличенной на пять процентов. Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи. По согласованию с продавцом возможна рассрочка платежа.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) заключается после предъявления копии платежных документов о перечислении суммы вознаграждения и подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения торгов.

Торги проводятся 17 апреля 2017 года в 15.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 15.03.2017 по 13.04.2017 включительно в рабочие дни с 9.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок:
(017)327-48-36 (УП «Минский городской центр недвижимости»);
(017)200-99-78, (029)350-46-23 (ОАО «Минскремстрой»)

УЗДЕНСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

18 апреля 2017 года по адресу: г. Узда, ул. Советская, 22, кабинет 418 (4-й этаж) в 10.00 проводит открытый аукцион по продаже земельных участков в частную собственность гражданам и в 11.00 – аукцион на право заключения договора аренды земельных участков

На аукционные торги по продаже земельных участков в частную собственность гражданам выставляются следующие участки:

№ лота	Продавец	Местонахождение участка	S (га)	Кадастровый номер	Нач. цена (бел. руб.)	Расходы по подготовке (кроме расходов на публикацию извещения)	Примечание
1	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Новая Усса», уч. №245	0,1012	62568420005000014	800,00	1224,75	
2	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Новая Усса», уч. №248	0,1012	62568420005000015	765,00	1224,75	
3	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Литвянка», уч. №93	0,0873	62568420008000054	524,00	1059,92	

Целевое назначение участков – для коллективного садоводства.

Для строительства и обслуживания многоквартирного жилого дома выставляются участки:

№ лота	Продавец	Местонахождение участка	S (га)	Кадастровый номер	Нач. цена (бел. руб.)	Расходы по подготовке (кроме расходов на публикацию извещения)	Примечание
4	Узденский райисполком	г. Узда, ул. П. Глебки, уч. №3	0,1351	625650100003001657	10000,0	1060,7	
5	Узденский райисполком	г. Узда, ул. П. Глебки, уч. №5	0,1335	625650100003001658	10000,0	1151,90	
6	Узденский райисполком	г. Узда, ул. Первомайская, уч. №101А	0,1318	625650100001000598	13000,0	1207,24	

К участкам имеется возможность подключения к газоснабжению, электроснабжению, к водоснабжению на расстояниях 80–100 м. На повторные торги по продаже земельных участков в частную собственность гражданам выставляются участки:

№ лота	Продавец	Местонахождение участка	S (га)	Кадастровый номер	Нач. цена (бел. руб.)	Расходы по подготовке (кроме расходов на публикацию извещения)	Примечание
7	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Турист-Узда», уч. №124	0,0919	62568020001500011	1066,00	1218,12	
8	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Красное урочище-2002», уч. №65	0,1398	625680200014000050	1490,00	1281,24	
9	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Красное урочище-2002», уч. №156	0,1028	625680200014000047	1122,00	911,53	Ограничение (обременения) прав на земельные участки, расположенные в охранных зонах линий электропередачи, код – 13.2
10	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Красное урочище-2002», уч. №187	0,1099	625680200014000046	1143,00	905,23	
11	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Литвянка», уч. №53	0,1055	625684200008000052	692,00	1063,08	
12	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Литвянка», уч. №131	0,0899	625684200008000051	600,00	1069,14	
13	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Сымончичи-2», уч. №84	0,0599	625684200003000082	465,00	868,02	Ограничение (обременения) прав на земельные участки, расположенные в охранных зонах линий электропередачи, код – 5.2
14	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Вавиловец», уч. №9	0,1000	625682100002000032	512,00	858,24	
15	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Вавиловец», уч. №10	0,1000	625682100002000033	512,00	858,24	
16	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Вавиловец», уч. №11	0,1000	625682100002000034	512,00	858,24	
17	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Вавиловец», уч. №90	0,1000	625682100002000035	512,00	905,48	

№ лота	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Жилищник», уч. №102	0,0833	625684200004000110	626,00	972,39	
19	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Жилищник», уч. №103	0,1000	625684200004000112	731,00	973,44	Ограничение (обременения) прав на земельные участки, расположенные в охранных зонах линий электропередачи, код – 13.2
20	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Жилищник», уч. №105	0,0959	625684200004000113	705,00	973,44	
21	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Жилищник», уч. №108	0,0987	625684200004000109	723,00	972,39	
22	Узденский райисполком	Узденский р-н, СТ «Жилищник», уч. №159	0,0938	625684200004000108	692,00	1098,27	

Целевое назначение участков – для коллективного садоводства.

Задаток в размере 10 процентов от начальной цены земельного участка перечисляется на текущий (расчетный) счет №3600631002512 Главного управления Министерства финансов Республики Беларусь по Минской области филиала №500 Минского управления ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Узда, МФО 153001601, УНП 600537220, код платежа – 04901 платежным поручением (квитанцией) с пометкой «Задаток за земельный аукцион».

На аукционные торги на право заключения договора аренды выставляются участки:

№ лота	Арендодатель	Местонахождение участка	S (га)	Кадастровый номер	Начальная цена (бел. руб.)	Расходы по подготовке (кроме расходов на публикацию извещения)
1	Узденский райисполком	г. Узда, б-р Дзержинского	0,0114	625650100003001450	591,65	-

Целевое назначение участка – для установки и обслуживания торгового павильона. Срок аренды участка – 20 лет.

На аукционные торги на право заключения договора аренды повторно выставляются участки:

№ лота	Арендодатель	Местонахождение участка	S (га)	Кадастровый номер	Начальная цена (бел. руб.)	Расходы по подготовке (кроме расходов на публикацию извещения)
2	Узденский райисполком	г. Узда, ул. Новичкова (№68 по ПДП)	0,1996	625650100001000582	15422,39	1166,18
3	Узденский райисполком	г. Узда, ул. Новичкова (№73 по ПДП)	0,1985	625650100001000581	15337,40	1198,28
4	Узденский райисполком	г. Узда, ул. Колхозная, уч. №1	1,2898	625650100005000459	17262,18	1910,97
5	Узденский райисполком	г. Узда, ул. Колхозная, уч. №2	0,9877	625650100005000460	13218,98	1567,07
6	Узденский райисполком	г. Узда, ул. Широкая, уч. №1	0,1378	625650100002000283	6964,50	1418,40

Целевое назначение лотов №2 и 3 – для строительства и обслуживания многоквартирного жилого дома (для размещения объектов многоквартирной жилой застройки). Инженерно-техническое обеспечение земельного участка отсутствует. Срок аренды участков – 99 лет.

Целевое назначение лотов №4 и 5 – для строительства и обслуживания производственного объекта. Срок аренды участков – 50 лет. Целевое назначение лота №6 – для строительства и обслуживания здания магазина. Срок аренды – 50 лет. Для участия в аукционе в адрес продавца необходимо предъявить: заявление на участие в аукционе с указанием кадастровых номеров и адресов земельных участков; копии документов, подтверждающих внесение суммы задатка (задатков) на текущий (расчетный) счет, указанный в извещении, с отметкой банка; копию документа заявителя, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования (ксерокопия паспорта) покупателя или его доверенного лица; представителем гражданина – нотариально заверенную доверенность.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц предъявляют документ, удостоверяющий личность, а также копии документов о государственной регистрации ИП, юридического лица, копии учредительных документов, представителя или уполномоченным должностным лицом – нотариально удостоверенная доверенность (для уточнения правильности оформления необходимого пакета документов обращаться по телефону 8 (01718) 53738).

После получения необходимых документов от гражданина, индивидуального предпринимателя и юридического лица на участие в аукционе комиссия или организация выдает ему билет участника аукциона, который перед началом аукциона необходимо обменять на аукционный номер.

Заявления на участие в аукционе с необходимыми документами

принимаются по адресу: г. Узда, ул. Советская, 22, кабинет 206, по рабочим дням с 15 марта по 12 апреля 2017 года включительно с 8.00 до 17.00.

Аукцион состоит по каждому лоту при наличии двух и более участников аукциона.

Задаток в размере 10 процентов от начальной цены земельного участка перечисляется на текущий (расчетный) счет №3600631002512 Главного управления Министерства финансов Республики Беларусь по Минской области филиала №500 Минского управления ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Узда, МФО 153001601, УНП 600537220, код платежа на право заключения договора аренды земельного участка – 04002.

Граждане, индивидуальные предприниматели и юридические лица, желающие участвовать в аукционе в отношении нескольких земельных участков, вносят задатки в размере, установленном для каждого из этих земельных участков. Заключительная регистрация – с 8.30 до 9.45 в день проведения аукциона.

Победитель аукциона возмещает расходы, связанные с проведением аукциона и формированием земельного участка, в том числе с государственной регистрацией в отношении создания земельного участка, и публикацией объявлений об аукционе в средствах массовой информации. Оплата в размере цены продажи объекта (за вычетом задатка) производится в течение 10 рабочих дней со дня утверждения в установленном порядке протокола о результатах аукциона.

Оплата победителем за предмет аукциона производится разовым платежом путем безналичных расчетов.

Участники аукциона предварительно могут ознакомиться с земельными участками, которые предлагаются для продажи на аукционе, путем выезда к месту нахождения этих участков, предварительно позвонив по телефонам: 8(01718)65404, 54705.

Более подробная информация об аукционах, условиях участия размещена на официальном сайте Узденского районного исполнительного комитета: www.uzda.minsk-region.by либо по адресу: г. Узда, ул. Советская, 22, каб. 206 и по телефону (801718) 53738

АДРАЗУ НЕКАЛЬКІ СВЯТ

Сёлета ў старажытным Полацку будзе святкавацца 500-годдзе беларускага кнігадрукавання. На пытанні карэспандэнта «Звязды» адказаў кіраўнік абласнога камітэта па падрыхтоўцы і правядзенні Дня беларускага пісьменства, намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама Уладзімір ПЕНІН.

— Уладзімір Пятровіч, 2017 год — асаблівы для Віцебшчыны. Будзе святкавацца такі значны юбілей беларускага кнігадрукавання. Трэці (!) раз у Полацку пройдзе Дзень беларускага пісьменства. Паралельна адзначылі 1155-ю гадавіну самага старога горада краіны. Як ідзе падрыхтоўка да гэтых мерапрыемстваў?

— Падрыхтоўку распачалі яшчэ ў маі мінулага года. «Пунктам адліку» сталі адпаведныя даручэнні, распараджэнні на розных узроўнях улады, ведамстваў. Штотыдзень праводзяцца пасяджэнні раённага аргкамітэта па падрыхтоўцы і правядзенні Дня беларускага пісьменства, адбыліся пасяджэнні абласнога і рэспубліканскага арганізацыйных камітэтаў.

Лічым неабходным расказаць пра гісторыю беларускага народа і дзяржаўнасці праз друкаванае слова, песню і паэзію. Пастараемся прадставіць усё багацце беларускай культуры і мовы, духоўнасці. Асноўныя тэматычныя мерапрыемствы намецілі правесці ў музеі беларускага кнігадрукавання і музей-бібліятэцы Сімяона Полацкага. Яны пройдуць і ў памяшканнях першай беларускай ВНУ — карпусах былога езуіцкага калегіума (у Полацкім дзяржаўным універсітэце. — Аўт.)

— «Звязда» ўжо павадмляла пра некаторыя напрацоўкі і планы. Прадугледжваўся ремонт фасада Музея беларускага кнігадрукавання і добраўпарадкаванне прылеглай тэ-

рыторыі, капітальны ремонт з мадэрнізацыяй Сафійскага сабора і гэтак далей...

— Праводзіцца вялікая работа па падрыхтоўцы да святкавання ўсяго горада, раёна. І ў гэтым пытанні — поўнае ўзаемадзеянне гарадскіх і абласных службаў. Дзякуй за падтрымку рэспубліканскім ведамствам. У Сафійскім саборы запланавана завяршыць работы па рэстаўрацыі. Сёлета павінны замяніць усе аконныя блокі, завяршыць уладкаванне вентыляцыі. Пасля работ на фасадзе гэты ўнікальны помнік архітэктуры зазьяе ва ўсёй сваёй непаўторнай велічы і прыгажосці. І Музей беларускага кнігадрукавання таксама будзе прыведзены ў адпаведны выгляд. Там сярод іншага таксама навядуць глянец на фасадзе, прывядуць у належны стан дах... Пры гэтым усе работы ў абавязковым парадку будуць узгоднены з Міністэрствам культуры. Як гэтага і патрабуе заканадаўства.

Адначасова вядзецца работа па абнаўленні экспазіцыі, асабліва той часткі, якая прысвечана першадрукару. У тым ліку пра дугледжана замена светлавога абсталявання (на святлодыёды), усталяванне інфакіёска, у якім наведвальнікі змогуць віртуальна пагартыць усе выданні Скарыны.

— Як вырашаецца пытанне аб стварэнні ўстаноўцы ў горадзе памятнага знака «Полацк — калыска беларускай дзяржаўнасці»?

— Аб'яўлены конкурс сярод аўтараў. На момант нашай размовы вынікі яшчэ не падвзялі. Да

сярэдзіны сакавіка конкурсная камісія прыме адпаведнае рашэнне. Памятны знак павінен сімвалізаваць тое, што менавіта Полацк — месца з'яўлення першай дзяржаўнасці на беларускіх землях. І вельмі сімвалічна, што ён будзе ўсталяваны ў «сэрцы» старажытнага горада — каля Сафійскага сабора. Менавіта там — на пляцоўцы каля заходняй сцяны старажытнай Сафіі (дзе быў раней галоўны ўваход у храм) жыхары горада праводзілі вечавыя сходы. Таму гэтае месца мае вялікае значэнне для беларускай гісторыі... Што да фінансавання, то яно будзе вестыся з розных крыніц, у тым ліку і пры ўдзеле мецэнатаў, усіх, хто жадае ўнесці грошы на адпаведны рахунак.

— Полацк у спісе гарадоў, якія абавязкова рэкамендуецца наведаць іншаземным гасцям. Наколькі развітая інфраструктура для прыёму турыстаў? Колькі іх штогод прыязджае?

— У Полацкім раёне 4 гасцініцы, больш за 20 аграгасцявіц, 12 паляўнічых домікаў, 32 зоны адпачынку. Паспяхова дзейнічае новая база для прыёму турыстаў каля возера Суя.

Толькі Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік летася наведалі каля 235 тысяч чалавек. І кожны пяты — з іншых краін. Дарэчы, у Сафійскім саборы, у Музеі беларускага кнігадрукавання, якія ўваходзяць у склад запаведніка, ёсць аўдыягід для іншаземцаў. Там задзейнічаны навуковыя супрацоўнікі, якія праводзяць экскурсіі на англійскай і нямецкай мовах.

У музеях ахвотна купляюць сувеніры. У цёплы час года іх прадаюць і каля Сафійскага сабора, паблізу памятнага знака «Геаграфічны цэнтр Еўропы». На праспекце Францыска Скарыны ёсць сувенірная крама «Горад Майстроў».

— Наколькі ў наш «лічбавы» час — высокіх тэхналогій і інтэрнэту — на Віцебшчыне развітае кнігадрукаванне?

— У Прыдзвінскім краі ўвогуле слаўныя шматвекавыя традыцыі кнігадрукавання. Менавіта ў Полацкім павеце ў сваім маёнтку Цяпіна (цяпер Чашніцкі раён) працягваў скарынаўскую справу Васіль Мікалаевіч Цяпінскі, які ў 1570-х гадах арганізаваў друкарню і выдаў «Евангелле».

У 1630 годзе пад Оршай пры Куцеінскім манастыры пачала сваю дзейнасць друкарня пад кіраўніцтвам Спірыдона Собаля. Яна стала цэнтрам беларускага кірылічнага кнігадрукавання. Там Собаль, друкар, асветнік і літаратар, пачаў працаваць над Псалтыром з дадатковымі глывамі. Апрача «Псалтыра», надрукаваў тры кнігі — «Буквар», «Малітваслоў» (1631), «Часаслоў» (1632)... Упершыню ў гісторыі беларускага кірылічнага кнігадрукавання ў Куцеіне з'явілася свецкая жанравая ілюстрацыя...

Друкарні ў наш век, лічу, таксама дзейнічаюць паспяхова. Найбольш актыўна працуе «Віцебская абласная друкарня». У прыватнасці, у мінулым годзе там надрукавалі больш за 30 кніг. Часцей за ўсё заказваюць літаратуру крэйзнаўчага кірунку, мастацкую. Найбольшы даход прыносіць выданне альбомаў і навукова-папулярнай літаратуры.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.
pukshanski@zviazda.by

Па блаславенні Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі, Мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага Паўла Выдавецкі савет Беларускай Праваслаўнай Царквы разам са Свята-Елісавецкім манастыром і Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі арганізавалі Дзень праслаўнай кнігі, прысвечаны 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. Арганізатары імпрэзы нагадалі беларусам, што 500-годдзе беларускага кнігадрукавання — гэта, па сутнасці, свята царкоўнай кнігі, бо Францыск Скарына пачаў сваю асветніцкую дзейнасць з выдання «Псалтыра». Музей кнігі Нацыянальнай бібліятэкі спецыяльна да падзеі падрыхтаваў выстаўку рэдкіх выданняў Бібліі.

— Варта звяртаць увагу не толькі на час узнікнення кнігадрукавання і яго форму, але і на змест: першая беларуская друкаваная кніга была Бібліяй, — сцвярджае намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Аляксей СУША. — На выстаўцы мы зрабілі акцэнт на Бібліі і яе гісторыі, якая налічвае ўжо больш за два тысячгаддзі.

У межах экспазіцыі прадстаўлены старажытныя еўрапейскія спісы на папірусе і пергаменце, а таксама ўпершыню дэманструецца якасна зробленае факсімільнае ўзнаўленне «Паслання апостала Пятра» — адзін з найбольш старажытных рукапісаў хрысціянскага свету, які ўваходзіць у склад Новага Запавету Бібліі (факсімільнае зусім надаўна перадала ва ўласнасць Нацыянальнай бібліятэцы Ватыканская апостальская бібліятэка). Акрамя сусветнай біблейскай гісторыі акрэслілі і шлях духоўнай кнігі на беларускіх землях: гісторыя Бібліі на Беларусі налічвае амаль тысячу гадоў, пачынаючы ад Тураўскага евангелія XI стагоддзя. Нацыянальная бібліятэка прэзентавала не толькі друкаваныя выданні, але і каштоўныя рукапісныя кнігі, што існуюць у адзіным асобніку. Напрыклад, унікальныя помнікі кнігапісных традыцый нашай краіны — беларускія рукапісныя евангеліі XVI—XVII стагоддзяў.

Асобнае месца на выстаўцы займае першакніга беларускай культуры — Біблія Францыска Скарыны. Гледачы пазнаёмлілі з трыма асобнікамі Бібліі з фонду Нацыянальнай бібліятэкі, у якіх змешчаны адразу 7 канвалютаў першадрукара: «Кніга царстваў» аб'ядноўвае пад адной вокладкай 4 кнігі. Акрамя «Кнігі царстваў», на экспазіцыю трапілі «Прамудрасць Божая» і «Ісус Сірахаў» — выданні Бібліі, што пабачылі свет на пачатку друкарскай дзейнасці Скарыны ў Празе. Іх набылі для бібліятэкі больш як 90 гадоў таму, і з таго часу кнігі рэдка прадстаўляюць глядачам — вядома, такія рарытэты беражліва захоўваюцца.

Дар'я ЧАРНЯЎСКАЯ.

Кантрамарка

ФРАНЦЫСК СКАРЫНА: ПАМІЖ СЭРЦАМ І РОЗУМАМ

Здавалася б, жанр «спектакль да даты» дыскрэдытаваў сябе за савецкім часам і адышоў у нябыт. Аднак 500-годдзе беларускага кнігадрукавання і шэраг Францыскаў Скарынаў, што паступова пачынаюць з'яўляцца ў тэатральнай прасторы, правакуюць яго стыхійнае аднаўленне і кідаюць крытыкам выклік: «Ну што? Насамрэч усё так дрэнна?» Насамрэч — не.

У спектаклі «Скарына» Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра першадрукар паўстае перад глядачом нешаблонным героем — членам таёмнага брацтва, папярэднікам масонаў. Ён упэўнены, што таямніцы свету і Бога могуць быць спазнаныя толькі дасканалым чалавекам, якім і імкнецца быць. Але ж кнігі і дасканаласць патрабуюць ахвяр...

Канфлікт паміж служэннем грамадству і ўласным шчасцем, паміж сэрцам і розумам — каркас п'есы Мікалая Рудкоўскага «Доктар вольных навук», паводле якой і пастаўлены спектакль. Скарына сутыкаецца з гэтым выбарам двойчы. На пачатку свайго кнігадрукарскага шляху, калі рашэнне ён здольны прымаць, кіруючыся гіпатэтычнымі аргументамі, і ў сталым веку, ужо шмат чым сапраўды ахвяраваўшы.

Гісторыя Скарыны, расказаная Мікалаем Рудкоўскім, набліжаная да міракаля — сярэднявечнага тэатральнага жанру, адметнасцю якога з'яўляецца здзяйсненне цу-

«Скарына» — першая пастаноўка пераможцы леташняга драматургічнага конкурсу «Францыск Скарына і сучаснасць».

ду. Рэжысёр Саўлюс Варнас падхоплівае гэтую ідэю і пазначае ў анатацыі да спектакля: «У 1517 годзе выйшла першая друкаваная беларуская кніга — «Псалтыр». Сапраўдны прарыў у выдавецкай справе, культурная рэвалюцыя, ды чаго там — сапраўдны чуд!» А ў самой пастаноўцы падтрымлівае ідэю ілюзіянісцкімі прыёмамі і цыркавымі алюзіямі. На сцэне, бы ў густоўным шоу фокусніка, з'яўляюцца дзяўчаты на шарах і веласіпедах, жывыя пітоны, старонкі раскрытай кнігі натуральна пачынаюць гарэць, расліна з'яўляецца з пяску, як трус з цыліндра.

Варнас — бясспрэчны майстар атмасферы на сцэне. У «Скарыне» гэта асабліва заўважна ў містычных эпізодах. Напрыклад, у пачатку дру-

гой дзеі, калі да пажылога Францыска на Дзяды прыходзяць яго памерлыя сябры, сваякі, каханая. Цяжка апісаць, з чаго менавіта ўтвараецца адчувальнае для глядачоў памежжа таго свету і гэтага. Дый ці магчыма ўвогуле? Бо не толькі ж у мізансэнах, святле ды рэжысёрскай устаноўцы справа. Магія Саўлюса Варнаса — у асаблівай здольнасці спалучаць складнікі, прычым не заўсёды для нас прыкметныя. Гэта асаблівае ўменне выяўляецца шмат у чым. Так, некаторыя з «акцёрў» з'явіліся ў спектаклі дзіўным чынам. Варнас ішоў па вуліцы Магілёва і заўважыў хлопца, які нёс на шыі невялікага пітона, дома яго чакаў яшчэ адзін, вялікі. Рэжысёрскі малюнак скаўсяў, і пітоны атрымалі тэатральныя ролі.

Аднак атмасфернасць асобных сцэн і іх трапнае сцэнічнае ўвасабленне не пакідаюць па-за ўвагай пэўныя складаныя моманты ў адносінах да рэжысёра і матэрыялу. Так, Саўлюс Варнас практычна ігнаруе іранічны складнік п'есы. Сцэна пасвячэння Скарыны ў члены таёмнага брацтва, напрыклад, пазбаўленая моманту злучэння вядомых клятваў (ад піянерскай да клятвы Гіпакрата) у адну. Рэжысёр практычна не робіць акцэнтаў на шматлікіх рэпліках, дзе гістарычныя рэаліі супадаюць з сённяшнім парадкам дня. Акрамя таго, Варнас замяняе пралог Рудкоўскага (гутарку чатырох пасажыраў цягніка пра тое, якія кнігі сёння больш зручна чытаць — электронныя ці папяровыя) на своеасаблівы энцыклапедычны даведку пра Скарыну. Безумоўна, для пэўнай часткі глядачоў такая даведка неабходная. Аднак п'еса Мікалая Рудкоўскага — гэта не біяграфія, не жыццёпіс, а хутчэй, рэфлексія. Кароткая даведка не надта стасуецца з рэфлексіяй, а сцэнны аповед пазбаўляецца пралога, які падкрэслівае падабенства часоў. Мы ізноў перажываем інфармацыйную рэвалюцыю. Свет ізноў, як у часы Скарыны, мяняецца, і мы не разумеем яго слоў.

Сярод акцёрскіх работ увагу прыцягвае трохкутнік: Скарына ў маладостве (Іван Трус), Скарына ў сталыя гады (Аляксандр Палкін), Майстар (Васіль Галец). Аднак варта заўважыць пэўны рэжысёрска-акцёрскі рэфрэн: на мой погляд, вобразы Івана Труса і Васіля Гальца ў «Скарыне» — своеасаблівы

працяг вобразаў (і нават акцёрскага дуэта) у «Крэйцаравай санаце». Я маю на ўвазе сюжэтастваральнасць, распарадчасць персанажаў Гальца і пэўную нервовасць, апантанасць ідэяй вобразаў Труса. Гэта не разбурае ансамблевасці трохкутніка, але Скарына Аляксандра Палкіна забірае на сябе значную частку ўвагі не толькі нечаканай трактоўкай, надзяленнем вобраза першадрукара неўласцівай глядацкім уяўленням сталасцю (можа быць, нават большай, чым закладалася ў тэкст драматургам), аднак і адсутнасцю дыптыха з «Крэйцаравай санатай».

«Скарына» — складаная з'ява для нашага кантэксту. Папярэднім работам Саўлюса Варнаса спектакль значна прайграе. Магчыма, з-за таго, што звычайна рэжысёр не ставіць сучасныя тэксты. Таму напрацаваны інтэрпрэтацыйна-метафарычны інструментарый не дазволіў сучаснай драматургіі раскрыцца поўнасцю. Аднак у той жа час «Скарына» — першая пастаноўка пераможцы леташняга драматургічнага конкурсу «Францыск Скарына і сучаснасць», а значыць, і першае сведчанне цікавасці, на якую разлічвалі арганізатары: Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, Нацыянальная бібліятэка Беларусі і Беларусбанк. Ну і, вяртаючыся да пачатку, «Скарына» — гэта чарговае пераасэнсаванне, якім можа быць спектакль «да даты», ды разбурае драматургам і рэжысёрам канона параднага партрэта, які не дазваляе пабачыць Асобу шматгранна.

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ.

